

ÅRSMELDING 2022 Nansen Fredssenter

INNHold

Leders beretning	3
Utvalgte aktiviteter 2022	4
Aktivitetstall	5
Arbeid i Norge	6
Arbeid internasjonalt	43
Nansen Fredssenter i media	47
Teamet vårt	48
Styre og fagråd	49

Nansen Fredssenter er et kunnskapssenter og en møteplass for freds- og dialogarbeid. Kjernen i senterets kurs- og opplæringsvirksomhet er konfliktforståelse, prinsipper og praktiske ferdigheter i dialog og fredelig konfliktløsning, samt tilrettelegging av inkluderende møteplasser. Senteret ble etablert i 2010 etter sammenslåing av Norsk Fredssenter og Nansen Dialog, og er en av to virksomheter under stiftelsen Nansenskolen. Senteret holder til på Lillehammer og er samlokalisert med folkehøgskolen Nansenskolen.

Norunn Grande
Daglig leder

Trygge møteplasser sprenger grenser

I møte mellom mennesker ligger magien og energien i arbeidet for en bedre og mer fredelig verden. Avgjørende for kvaliteten i samværet er at alle involverte ikke bare føler seg inkludert, men også opplever at deres meninger og følelser tas på alvor og ikke latterliggjøres eller mistenkeliggjøres. Det er dette fasilitering av dialog handler om; å skape trygge møteplasser der det oppleves trygt nok til å uttrykke seg på den måten som føles rett der og da. Slik skapes autentiske menneskemøter og slik bygges et levende demokrati.

Interessen for kursene vi holder viser at mange er på søken etter metoder for å tilrettelegge for gode samtaler. De som har opplevd en godt fasilitert folke-dialog vet at det er noe helt annet enn et tradisjonelt folkemøte. Personlige historier står i sentrum og erfaringer fra levd liv blir verdsatt på en annen måte enn mange er vant til. Rommet må være trygt, men ikke for trygt. Det koster å dele og det kan være krevende å lytte til andres livshistorier.

På kurset i dialogfasilitering sommeren 2022 var det en som uttrykte siste dag: «Vi er her for å lytte til andres smerte». Etter fem dager var gruppa tilstrekkelig sammensveiset til å tåle å høre åpenhjertige, smertefulle livshistorier. Medlidenhet er ikke målet for slike samtaler, men en dypere forståelse. I dette tilfellet handlet det om hva tap av nettverk og møysommelig opparbeidet kompetanse gjør med et menneske som må flykte fra alt som er kjent. Bevisstheten om egne privilegier ble tydelige, og ved å lytte til en annens smerte med anerkjennelse og ydmykhet ble det en opplevelse av praktisk og jordnær humanisme.

Gjennom kurs over en uke med mennesker som aldri før har sett hverandre, skjer store ting og flere beskriver prosessen som «livsendrende». I kortere møter, som en skoleklasse i et tretimers opplegg om identitet og fordommer, kan også store ting skje. Å oppleve for første gang å si hva en mener så alle hører det i klassen, beskrives som en sterk opplevelse og kan være den første reelle

demokratiske erfaring. Evaluering av skoleopplegg ved Lillehammer videregående skole viste at elevene får innsikt i mekanismene som skaper fordommer og hvilke virkninger fordommer kan ha. Og kanskje aller viktigst, de sier det blir lettere å si sin mening i klasserommet. Lærere får nye redskap gjennom kurstilbud om ytringsfrihet, rasisme og gode samtalefellesskap. I 2022 har vi prøvd oss på dialogisk foreldremøte. Foreldre må med i arbeidet for et godt og inkluderende skolemiljø, og da må de også få reell mulighet til å bidra og delta. Folkedialog som modell for foreldremøter kommer vi til å satse mer på i tida som kommer.

Internasjonalt har vi også en del å melde. OSSE etterspør senterets dialogkompetanse ved å invitere til et treårig program om dialog og migrasjon med oppstart i Polen i 2022. Kvinners rolle i fredsarbeid er anerkjent internasjonalt, men ikke tilstrekkelig verdsatt og tilrettelagt for. I Chile har egne kurs og satsning på kvinner vært prioritert for å gi en tydeligere stemme i utvikling av demokratiet, som viktig del av et omfattende flerårig dialogprosjekt. Afghanske kvinnelige menneskerettsforsvarere kjemper en modig kamp for rettigheter etter at Taliban innførte kjønnsapartheid. I 2022 har vi vært med å skape rom for deres stemmer i Norge på offentlige arenaer som Arendalsuka og Afghanistan-uka.

Langt nord i Norge er vi engasjert i en dialogprosess om forvaltning av villaks i Tanaelva, en kompleks konflikt med mange aktører – der trygge rom skapes for å dele bekymring og uenighet om premisser for forvaltning av elva. Gjennom en langsom og tidkrevende prosess bygges gradvis tillit for å skape grunnlag for å oppnå det alle vil, å redde villaksen fra utryddelse.

Hvert skritt som tas i en dialogprosess er en iboende mulighet til å flytte grenser utover hva en trodde var mulig. Utfallet er aldri gitt og deri ligger potensialet for reell demokratisk medvirkning.

Utvalgte aktiviteter 2022

JANUAR

14.01 Digital utveksling mellom Lillehammer vgs. og Stolac High School. Deltakere: 60

25.01 «Afghanistan – finnes det håp?». Foredrag, Ringebu bibliotek. Deltakere: 43

FEBRUAR

02.02 Dembra-workshop for Hjerleid handverkskole. Deltakere: 18

14.–18.02 «Dialog i konflikter». Digitalt kurs. Deltakere: 16

MARS

08.03 «Kvinnerettigheter er menneskerettigheter». Samtale om Afghanistan, Kvinnedagen i Oslo. Deltakere: 62

18.03 «Solidaritetskonsert for Ukraina». Appell, Kulturhuset banken. Deltakere: 87

APRIL

26.04 «Å skape dialog som inkluderer». Digitalt seminar, Innlandet fylkeskommune. Deltakere: 25

28.04 «Om Dembra og dialog». Seminar, Politiet i Innlandet. Deltakere: 50

MAI

06.–07.05 Dialogworkshop for syv universiteter i Araucanía, Chile. Deltakere: 111

06. og 09.05 «Inclusive conflict mapping» Workshop, NOREF. Deltakere: 27

30.05 «Unge deltakelse i demokratiet». Panelsamtale, WEXFO og Norsk Litteraturfestival. Deltakere: 175

JUNI

13.–15.06 Byvandring om snublesteiner og antisemittisme. Smestad og Hammartun ungdomsskole. Deltakere: 100

19.–14.06 «Fasilitering av dialog». Fysisk kurs, Lillehammer. Deltakere: 16

AUGUST

15.–19.08 Arendalsuka 2022, fem arrangementer. Deltakere: 516

22.08–06.09 Skolebesøk Lillehammer vgs. 26 klasser. Deltakere: 370

SEPTEMBER

05.09 CERiTE: «Antirasisme i lærerprofesjonen». Seminar for studenter ved Høgskolen i Innlandet. Deltakere: 27

14.09 Dialogfasilitering i bydel Gamle Oslo. Deltakere: 14

30.09 «Hvilken rolle spiller ytringsfrihet i dag?». Folkedialog, Nordisk konferanse om ytringsfrihet og ytringsklima. Deltakere: 65

OKTOBER

04.–05.10 «Preventing polarization on a community level». Seminar, Det Europeiske radikaliseringsnettverket (Stockholm). Deltakere: 48

28.09 «Det er håpløst og vi gir oss ikke». Panelsamtale under Broen til fremtiden Innlandet 2022. Deltakere: 45

NOVEMBER

12.11. Workshop for Muslimsk dialognettverk. Deltakere: 47

15.–17.11 «Hvordan bevare vill-laksen?». Dialogfasilitering i Tana. Deltakere: 18

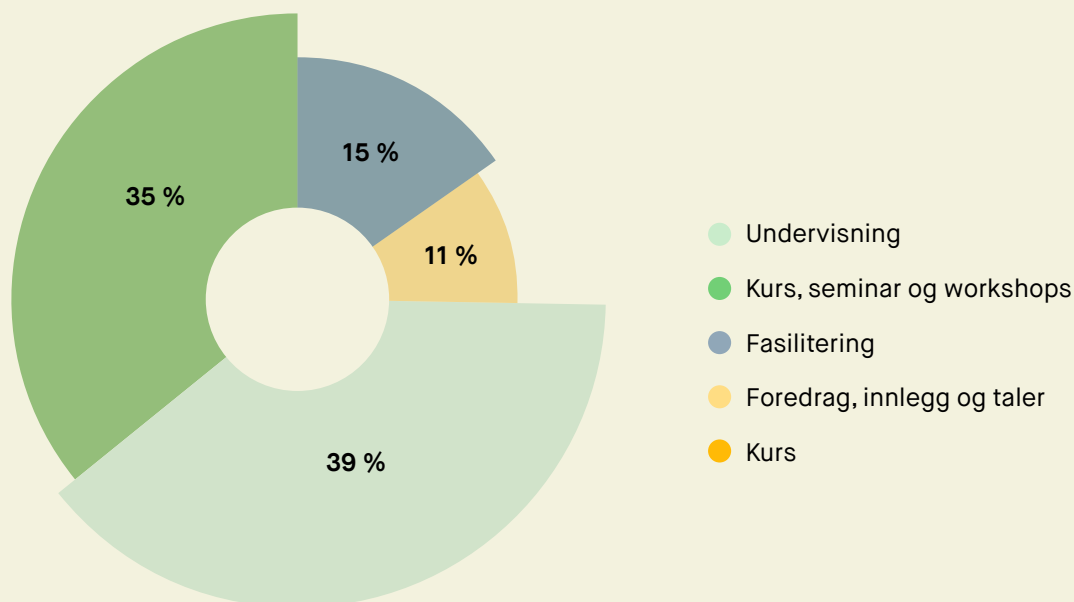
30.11.–14.12 Skolebesøk Hellerud vgs. fem klasser. Deltakere: 150

15.–18.11 «Afghanistan Week 2022». I samarbeid med Afghanistankomiteen, PRIO og CMI. Deltakere: 1.803

DESEMBER

01.12 «Situasjonsrapport fra Afghanistan». Panelsamtale, Lillehammer bibliotek- og Litteraturhus. Deltakere: 50

Aktivitetstall

	2019	2020	2021	2022
Antall elever i grunnopplæring	1130	520	1946	1319
Antall personer nådd, totalt	5100	5100	5536	5691

Tabellen og diagrammet viser aktivitetstall ved Nansen Fredssenter i 2022 for arbeidet i Norge.

Antall aktiviteter **182***
 Antall nådd direkte **5691**
 Elever i grunnutdanning **1319**
 Lærere i grunnutdanning **777**
 Folkedialoger – antall deltakere **511**

Internasjonalt er mer enn **2500** personer nådd gjennom ulike aktiviteter.

**Av disse aktivitetene var 11 digitale. 171 var fysiske, hvor 12 av disse både var fysisk og digital.*

Finansiering

Nansen Fredssenter har grunnfinansiering via Statsbudsjettet, kap. 224, post 70, tilskudd til freds- og menneskerettighetssentrene, som forvaltes av Utdanningsdirektoratet. I tillegg til denne støtten, har Nansen Fredssenter i 2022 mottatt støtte fra Utenriksdepartementet samt hatt inntjening ved oppdrag fra blant annet Nansenskolen, Nasjonalt villakssenter, Lillestrøm kommune, NOREF, Raftostiftelsen, Lillehammer vgs., Hellerud vgs., Viken fylkeskommune og Høgskolen i Innlandet.

ARBEID I NORGE

I Norge samarbeider senteret med kommuner, fylkeskommuner trossamfunn, organisasjoner, kulturinstitusjoner, høyskoler og universitet om opplæring og fasilitering av dialogprosesser. Senteret jobber også sammen med aktører innen forskning og organisasjonsliv for å løfte sentrale problemstillinger innen freds- og dialogarbeid. I tillegg tilbyr Nansen Fredssenter veiledning, kurs og undervisningstilbud til skoler.

Skole og undervisning

Ved Nansen Fredssenter ønsker vi skoler velkommen til undervisning, øvelser og inkluderende samtaler. Gjennom Dembra-satsningen får også skoler tilbud om veiledning og støtte i arbeidet mot utenforskap og antidemokratiske holdninger. For lærere tilbyr vi også kurs i hvordan skape gode samtalefellesskap i klasserommet.

I 2022 gjennomførte vi undervisningsopplegg for 50 skoleklasser og nådde totalt 1 319 elever. Senteret gjennomførte 8 lærerkurs og nådde totalt 777 lærere, noe som representerer en klar økning fra tidligere år.

Ungdommens stemme har en sentral plass i Nasjonaljubileet 2030. Nansen Fredssenter organiserte dialogaktiviteter for ungdommer i Våler, der de øvde på å uttrykke egne meninger i fellesskap.

SKOLE OG UNDERVISNING

Løfter unge stemmer i samtalen om framtidens Norge

Nansen Fredssenters undervisningsopplegg var avgjørende for et godt resultat da ungdommer i Våler i Solør møttes denne høsten for å ytre seg i form av gatekunst. Prosjektet er en del av Nasjonaljubileet 2030, der ønsket er å gi ungdommen en sterk og tydelig stemme.

Norge i 1000 år

I 2030 er det tusen år siden Slaget på Stiklestad i 1030. I den forbindelse er det planlagt et stort nasjonaljubileum. Målet er å legge til rette for samtaler om hva Norge har vært, skal og bør være, og ungdommens stemme er en av de viktigste å løfte fram. Derfor har Nasjonaljubileet 2030 utviklet et ungdomsprosjekt med utgangspunkt i et utdrag fra Snorre med tittelen: Ungdommens hærpil – en samtale for nye tusen år.

– Selv om man for tusen år siden løste stridstema med vold og våpen som virkemiddel, er begrepet hærpil en anledning til å påpeke at vi i dagens samfunn må løse problemer med samtale og dialog, forteller Christian Semb, kommunikasjons- og formidlingsrådgiver for Nasjonaljubileet 2030.

Øvelse i samtalefellesskap

I prosjektets andre år ble stafett-pinnen sendt videre til Våler kommune i Solør i Innlandet, da det var tusen år siden helgenkongen Olav Haraldsson besøkte bygda i 1022. Denne gangen ble Nansen Fredssenter invitert med som aktør, med oppgaven om å legge til rette for dialog om ytringsfrihet i skolen og i ungdomsmiljø. I samarbeid med WEXFO (World Expression Forum) på Lillehammer, holdt ansatte ved senteret en tre timers workshop for lærerne ved Våler ungdomsskole. Der fikk de et innblikk i arbeidsmetoder og øvelser som kan bidra til å skape trygge og gode samtalefellesskap i klasserommet. Uka etter gjennomførte alle de 95 elevene ved ungdomsskolen i Våler opplegget, i regi av lærerne selv.

I etterkant av skoleopplegget fikk ungdommene tilbud om å bli med på en workshop-helg, denne gangen gjennom et gatekunstprosjekt i samarbeid med gatekunstner, illustratør og tatovør Ingunn Dybendahl. Resultatet vil bli en 30 meter lang gatekunstvegg ved Olavskilden i Våler, som skal males våren 2023.

Som en oppvarming til arbeidet med gatekunstprosjektet, holdt Nansen Fredssenter en dialogworkshop der deltakerne øvde på å uttrykke egne meninger og lytte til andre.

- Konklusjonen er at dette har vært et veldig fint prosjekt med stor samfunnsverdi, forteller Katinka Schjerven Eriksen, daglig leder ved Frivillighets-sentralen i Våler og sentral aktør i 1000-årsjubileet i Våler.
- Ungdommene som har vært med på prosjektet er veldig stolte av hva de har fått til, og uttrykte at de hadde stor glede av opplegget. Nansen Fredssenter bidro til å skape et trygt fellesskap der deltakerne opplevde at de var inkluderte og ble lyttet til.

Christian Semb fra Nasjonaljubileet 2030, utdyper:

- Nansen Fredssenters opplegg var kjempefint. Den delen av workshop-helga var avgjørende for resultatet og hvordan ungdommene snakket sammen. De fikk virkelig øvd seg på å føre gode samtaler, konstaterer Semb.

I 2023 går hærpil-stafetten videre til Harstad og Valdres, og Nansen Fredssenter blir med videre.

Lillehammer vgs. tar skolemiljø på alvor

Samarbeidet med Nansen Fredssenter har en positiv effekt på elevene og bidrar til å skape et rausere skolemiljø, ifølge lærer Halvor Høystad på Lillehammer videregående skole. I 2022 startet samtlige av deres VG1-elever skoleåret med undervisningsopplegg om identitet, fordommer og rasisme.

Det kan være krevende å finne en trygg plass i et nytt skolefelleskap med mange ulike mennesker. Dagens unge vokser også opp i et samfunn som er mer mangfoldig enn tidligere. Derfor må man øve på å leve i sammen i ulikhet og uenighet. Elevene som deltok i undervisningsopplegget til Nansen Fredssenter fikk en annerledes skoledag – med dialog, identitet, fordommer og rasisme på timeplanen.

– Vi gjør dette som et tiltak overfor våre nye elever. Å bygge et godt klassemiljø som er trygt for alle tar

tid, og vi tror at dette bidrar til at elevene blir bedre skodd til å håndtere forskjeller, sier lærer Annlaug Skyttermoen ved studiespesialisering.

En mer inkluderende skolekultur

Lillehammer videregående har i en årrekke benyttet seg av fredssenterets skoletilbud. Ifølge lærerne og skoleledelsen har samarbeidet bidratt til å skape et mer inkluderende skolemiljø. Nytt av året er at undervisningsopplegget gjennomføres for samtlige førsteårselever.

– Etter mange års fartstid som lærer, opplever jeg at våre elever er mer inkluderende og tolerante overfor annerledeshet enn for noen år tilbake. Jeg tror det er mange årsaker til dette, men samarbeidet med Nansen Fredssenter har utvilsomt vært et viktig bidrag. Det forteller Halvor Høystad, lærer for Teknologi- og Industrifag. Han mener at det gir elev-

Vi gjør dette som et tiltak overfor våre nye elever. Å bygge et godt klassemiljø som er trygt for alle tar tid, og vi tror at dette bidrar til at elevene blir bedre skodd til å håndtere forskjeller.

*Annlaug Skyttermoen,
lærer Lillehammer vgs.*

”

ene stor verdi å supplere verktøykassa med innsikter i dialogmetoden. Ifølge Høystad vil erfaringene herfra komme dem til gode, også videre ut i arbeidslivet.

- Etter to år med skole skal de ut og få seg lærlingkontrakt. Arbeidslivet stiller høye krav og det forventes en høy grad av selvstendighet og at de fungerer bra i et arbeidsfellesskap. Dette er en fin forsmak på hva som venter dem på en arbeidsplass, og er med på å utvikle deres kommunikasjonsferdigheter.

Ser hverandre med nytt blikk

Flere av elevene forteller at de har fått en bedre forståelse av sine medelever etter dagen med Nansen Fredssenter. En av dem er Zaeed Ifzal som akkurat startet på førsteåret ved studiespesialisering.

- Til å begynne med var det litt småkleint, men etter hvert løsnet det. Flere tok mot til seg og delte med de andre i klassen. Det var greit da vi snakket om identitet og fordommer, og hvor viktig det er å ikke dømme noen for den de er eller den vi tror de er.
- Jeg er selv av pakistansk opprinnelse og har kjent på stigmatisering på bakgrunn av gruppetilhørighet. For å motarbeide polarisering i samfunnet, må vi starte med oss selv og konfrontere egne fordommer. Da trenger vi kunnskap om hverandre, hvem vi er og hva vi står for.
Even Madsen Kragerud, elev ved Elektro og datateknologi påpeker verdien av å bli utfordret.
- Alle har meninger, men de færreste er vant til å dele dem i fellesskap. Det var fint å høre meningene til de andre. Når vi sitter sammen i en

sirkel oppleves det trygt, det var respektfullt og alle fikk ordet. Jeg tror dette er bra for klasse- miljøet.

Øvelse i demokratisk deltakelse

Annlaug Skyttermoen fremhever at undervisningsopplegget faller godt under læreplanen og skolens dannelsesmandat.

- Vi opplever at undervisningen er faglig godt forankret. Elevene trener på meningsutveksling og lærer forskjellen mellom dialog og debatt. Dette er viktig for å utvikle demokratiske ferdigheter. I samfunnskunnskap jobber vi nå med sosialisering, hvor vi snakker mye om identitet og gruppetilhørighet. Dagen med Nansen Fredssenter har gitt oss mange knagger som vi kan henge kunnskapen på.

Styrker sosial kompetanse

Ifølge Erlend Sætren, kontaktlærer for studiespesialisering, er undervisningen med på å styrke elevenes sosiale kompetanse. Samtidig fremhever han at koronapandemien har forsterket dette behovet ytterligere.

- For de fleste har overgangen fra det digitale til en normal skolehverdag gått bra, men pandemien har gått ut over de mest sårbare. Dessverre har noen falt fra og sliter med å komme tilbake. Blant dem som er tilbake kan det også være vanskelig å kaste seg fram og eksponere seg. For disse kan det være tryggere å sitte bak pulten og følge instruksjoner. Vi trenger å styrke elevenes delaktighet og medansvar – rett og slett å være en del av et fellesskap igjen, konkluderer Sætren.

Gjør det lettere å si sin mening i klasserommet

Arbeid med skoler er et viktig satsningsområde for Nansen Fredssenter. I 2022 ønsket vi å evaluere vårt undervisningsopplegg og hva elever og lærere sitter igjen med etter endt besøk. Her følger noen av våre hovedfunn.

Siden 2015 har Nansens fredssenter utviklet og gjennomført undervisningsopplegg for elever i videregående skole. Formålet er å formidle kunnskap og kompetanse om dialog, styrke klassemiljø samt gi økt bevissthet om felles verdier som trengs for å ivareta et inkluderende, mangfoldig og demokratisk skolefelleskap.

Undervisningsoppleggene behandler tema som dialog, identitet, fordommer og rasisme, og har fem definerte læringsmål som er forankret i den nyeste læreplanen LK20.

Etter opplegget, som varer mellom to-tre timer, skal elevene:

- 1 Forstå hvordan dialog er ulikt fra debatt og kan brukes til å utvikle gode samtalefelleskap.
- 2 Utforske hvordan alle har sammensatte identiteter koblet til forskjellige gruppetilhørigheter, og at forestillingen om «jeg/vi» påvirker forestillingen om «de andre».
- 3 Få innsikt i mekanismene som skaper fordommer og hvilke virkninger fordommer kan ha.
- 4 Få dypere innsikt i hvordan individets ansvar og egne handlinger kan spille inn på fellesskapet.
- 5 Utvikle bevissthet over hvordan de kan ivareta menneskeverdet med større forståelse for makt og struktur. Blant annet brukes rasisme som et konkret eksempel på dette.

De umiddelbare tilbakemeldingene har så langt vært gode, men for første gang har det blitt gjennomført en systematisk evaluering i hva elever og lærere sitter igjen med.

Grundig kartlegging

Høsten 2022 gjennomførte Nansen Fredssenter 26 undervisningsopplegg for samtlige VG1-elever på Lillehammer videregående skole. Gjennom deltakende observasjon og gruppeintervjuer med elever og lærere, fikk vi et innblikk i hva slags tanker de

som deltok gjorde seg underveis og i etterkant av undervisningen. I tillegg ønsket vi å se på eventuelle holdningsendringer på individ- eller gruppenivå.

Generelt kom det fram flere positive erfaringer og virkninger som følge av undervisningsopplegget. Disse var i all hovedsak:

- Økt bevisstgjøring, kompetanse og kunnskaper om dialog
- Økt evne til å ta ulike perspektiver
- Bedre og mer kommunikasjonen mellom elever
- Økt bevissthet om rasisme, særlig hverdagsrasisme og diskriminering
- Erfaring med et trygt miljø for å ytre egne meninger
- Opplevelser av å få oppmerksomhet og at elevenes meninger hadde verdi

Bedre kommunikasjon

Noe av det elevene trakk fram var at den dialogiske tilnærmingen gjorde det mulig for dem å prate på en annen måte enn de var vant til. En jente beskrev det slik:

– Jeg er en veldig selvsikker person, og står for det jeg mener. Jeg må alltid vinne, men i dag, særlig når han begrunnet sin mening under øvelsen fire hjørner, roa jeg meg ned. Jeg var glad for at vi klarte å oppnå å ta det rolig, og jeg var mer åpen inne i hodet mitt. Jeg sa «hmm, det kan bli interessant».

Flere av elevene fortalte at ved å følge dialogiske regler for samtale, opplevde de rommet som trygt for å kunne uttrykke egne meninger uten avbrytning og negative kommentarer. Dette erfarte også elever som brøt med fellesskapets normer, som en gutt forklarte det:

– Fint å kunne komme med meninga si. Når jeg sier ting, ser folk ned på meninga mi om likestilling. Men her hørte alle på meg, uten å si noe piss.

Elevene som deltok i undervisningen, hadde knapt gått noen uker i samme klasse. Ved å oppleve rommet som trygt for meningsutveksling, erfarte flere at de ble bedre kjent og kommuniserte bedre med sine medelever. En jente uttrykte det slik:

– Mange åpnet seg opp. Jeg fikk vite mer om klassen min. Jeg ble trygg, og delte derfor personlige ting. Det er noen jeg er usikker på, men da de også delte ble jeg mer komfortabel. Man lærte mer om de andre elevene enn av selve opplegget.

Rom for forbedring

Datamaterialet indikerer at elevene og lærerne opplever undervisningsopplegget som positivt og nyttig for dem. Evalueringen viser også at de overordnede målene for undervisningsoppleggene innfrir.

Evalueringen viste også at det er rom for forbedring når det gjelder tidsbruk, særlig under øvelser og samtaler om rasisme. Ofte blir tiden for knapp, og viktige kompleksiteter ved rasismebegrepet som makt og struktur, kan være utfordrende å ta inn over seg med begrenset tid til rådighet.

Den interne evalueringen er gjennomført og skrevet av Messelech Kebede, med medvirkning fra Harald Aksnes Karmhus. Hele rapporten blir publisert på www.peace.no.

SKOLE OG UNDERVISNING

– Jeg visste ikke at jeg hadde fordommer

I november fikk Nansen Fredssenter besøk fra Hellerud videregående skole i Oslo. For elevene ble det en annerledes skoledag med undervisning om identitet og fordommer på agendaen.

– Det var veldig kult å lytte til hvordan de andre i klassen tenker. Gjennom dagen har jeg lært mye om meg selv, men også om de andre. Det føles også veldig godt og trygt å være her. Rett og slett en bra dag, uttalte en av elevene etter opplegget.

Nansen Fredssenter har samarbeidet med Hellerud vgs. i en årrekke. Hvert år sender de skoleklasser til en dag dedikert til samtaler, undervisning og øvelser på senteret. Denne høsten tok til sammen fem klasser fra Vg1 Studiespesialisering turen til Lillehammer. I fellesskap med sine lærere gjorde de et dypdykk i temaene identitet og fordommer.

– Jeg visste ikke at jeg hadde fordommer. Dette opplegget har hjulpet meg til å se meg selv bedre og forstå hvordan jeg tenker, reflekterte en av elevene i plenum.

Hellerud er en skole på østkanten i Oslo med høy andel minoritetsspråklige elever. Å leve i et mangfoldig fellesskap kan by på utfordringer, og et viktig mål med besøket er å gi elevene trening i hvordan man håndterer ulikhet og uenighet.

Dialogtrening for unge muslimske ledere

Engasjementet var stort da Nansen Fredssenter holdt workshop for 40 ungdommer fra ulike moskeer på Østlandet.

En helg i november var 40 ungdommer fra ulike moskeer på Østlandet samlet til ledertrening på Lillehammer. På programmet stod en rekke aktiviteter for å styrke lagutvikling, deriblant curling, men også en workshop om identitet, dialog og fordommer med Nansen Fredssenter.

– Akkurat som mange andre ungdommer, trenger våre ungdommer å lære å lytte til hverandre, forteller Aziz Ahmedovic som er imam for Bosnisk moské i Sarpsborg.

Helga, som ble arrangert av Muslimsk Dialognettverk, samlet skoleelever fra 9. klasse på ungdomsskolen

til 3. klasse på videregående, som er aktive i sine lokale moskeer. Ett av målene med senterets workshop var å gi dem muligheten til å bli bedre kjent med hverandre og seg selv. Som ungdommer med minoritetsbakgrunn, men også på grunn av sin tro, uttrykte flere at de har blitt utsatt for fordommer.

Workshopen var basert på Nansen Fredssenters faste undervisningsopplegg, men skreddersydd for å fange opp unge muslimske ungdommers erfaringer i dagens Norge. Spørsmålet om muslimer kan feire Halloween vakte for eksempel stort engasjement under en av dialogøvelsene. Mange hadde mye mer de gjerne skulle sagt da workshopens avsatte tid var over.

Unge muslimske ledere styrket lagfølelsen i dialogworkshop med Nansen Fredssenter.

Fred, dialog og solidaritet som valgfag i folkehøgskolen

Også i 2022 har elever ved Nansenskolen fått innblikk i Nansen Fredssenters arbeid og metoder gjennom valgfaget «Fred, dialog og solidaritet».

Hver onsdag møtes elever ved Nansenskolen til en økt viet dialog, konflikthåndtering og fredsarbeid. Astrid Folkedal Kraidy tok i 2022 over ansvaret for faget som legger vekt på dialogøvelser og -metode. I løpet av skoleåret er nesten alle ansatte ved fredssenteret innom og holder undervisningsopplegg knyttet til egne arbeidsoppgaver og spesialkompetanse. I løpet av høsten 2022 har elevene blant annet fått sylferske situasjonsrapporter fra Chile og arbeidet med grunnlovsprosessene der, samt brynet seg på spørsmål om EU som et fredsprosjekt, Norge som fredsnasjon, og om naturvern også kan forstås som fredsarbeid.

– I tillegg til å lære noe om Nansen Fredssenters metoder og arbeidsområder, er målet å la elevene komme fram til egne svar og stille nye spørsmål. Vi lærer av hverandre, og kommer sjelden med en fasit. Elevene ved Nansenskolen er svært oppegående og engasjerte, og er selv med på å forme faget med sin deltakelse og egne innspill, forteller fagkoordinator Astrid Folkedal Kraidy.

Engasjementet var høyt da elevene diskuterte om EU er et fredsprosjekt sammen med rådgiver Harald Aksnes Karmhus.

Utfordrer studenter med problemstillinger fra arbeidslivet

Høsten 2022 fikk studenter ved Høgskolen i Innlandet bryne seg på arbeidslivsrelevante oppdrag utarbeidet av Nansen Fredssenter.

Studenter ved Internasjonale studier som denne høsten tok emnet Krig, Fred og Fredsbygging, fikk mulighet til å lære mer om dialog i konflikter knyttet til naturforvaltning. Ved å delta i en workshop med Nansen Fredssenter, ble de introdusert for verktøy for å kartlegge og analysere konflikter. I tillegg fikk de en innføring i hvordan man bør gå fram for å tilrettelegge for dialog mellom parter i konflikt.

– Fredssenteret har lang erfaring med dialog- og konflikthandling, og har en veletablert posisjon innen sitt fagfelt, både nasjonalt og internasjonalt. Sist, men ikke minst, så holder de til på Lillehammer. Det har stor verdi å kunne vise studentene at det finnes spennende jobbmuligheter også lokalt, sier Ingrid Bergemillom, fagansvarlig for emnet og rådgiver i Ungt Entreprenørskap Innlandet.

Samarbeidet mellom Høgskolen i Innlandet, Ungt Entreprenørskap og Nansen Fredssenter er et prøveprosjekt, og et initiativ for å bygge bro mellom studier og relevant arbeidsliv.

– Det har vært veldig givende med variasjon i studiehverdagen, samt at man får jobbe med oppgaver på en helt annen måte, forteller student Kajsa Kirkhus, og fortsetter:

– Jeg lærte å se på konflikter på en helt annen måte gjennom kartlegging av konflikter. Det er nyttig å konkretisere hvordan man bygger fred og selv forsøke å komme med forslag til løsninger. Jeg vil uten tvil bruke metodene vi lærte videre i studiene.

Studenter ved Internasjonale studier presenterer sine funn fra case-arbeid med Nansen Fredssenter.

Gjennom fortellinger og øvelser fikk elever ved ungdomsskolene Smestad og Hammartun bli bedre kjent med en hittil ukjent del av lokalhistorien.

SKOLE OG UNDERVISNING

Snublesteiner som inngang til samtaler om antisemittisme

Våren 2022 samarbeidet Nansen fredssenter med Høgskolen i Innlandet om et pilotprosjekt, hvor studenter fikk opplæring i dialogmetoden. I tillegg fikk de bruke kunnskapen i en byvandring om snublesteiner og antisemittisme for ungdomsskoleelever.

I løpet av kurset lærte studentene blant annet om forskjellen mellom dialog og debatt. Enkelte fortalte at de hadde blitt uvenner med studiekamerater ved å diskutere politikk og samfunnsspørsmål. Flere opplevde at kurset hos Nansen Fredssenter ga et nytt syn på hvordan man kan snakke sammen på en god måte, hvor man lytter til hverandre med et mål om å forstå.

– Jeg pleide å være svært utålmodig i diskusjoner

og var ikke flink til å lytte til andres argumenter. Ved hjelp av dette kurset har jeg blitt bedre i så måte. Jeg har lært å bli en mer åpen person, og det har blitt lettere for meg å formidle følelser, sier Fatima Rajabi.

Studentene fikk prøve ut kunnskapen i et vandrende undervisningsopplegg om snublesteiner i Lillehammer. Disse ble i 2021 lagt ned til minne om syv lokale jøder som ble ofre for Holocaust. Undervisningen inkluderer også øvelser som åpner for samtale og refleksjoner om antisemittisme i dagens Norge.

– Dette var en fin måte å prøve ut kunnskapen på, konkluderte en av studentene etter byvandringen. Undervisningsopplegget ble gjennomført sammen med elever og lærere fra ungdomsskolene Smestad og Hammartun på Lillehammer.

Om å bygge inkluderende fellesskap i skolen

I 2022 var språkbruk, elevmedvirkning og hvordan skape et «vi-fellesskap», sentrale satsingsområder for skoler i Innlandet som deltok i Dembra-programmet.

Dembra (Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme), støtter og veileder skoler i arbeidet med å forebygge utenforskap og ulike former for antidemokratiske holdninger. Programmet tilbys ved seks av landets freds- og menneskerettighetssentre, hvor Nansen Fredssenter har ansvaret for Innlandet fylke.

Dembra-skoler følger et ettårig løp fra skolestart. I Skoleåret 2021/2022 har tre skoler i Innlandet deltatt: Smestad ungdomsskole på Lillehammer, Brumunddal skole i Ringsaker, og Hjerleid handverksskole på Dovre.

Bygger demokratisk beredskap

Skolene velger selv sitt satsingsområde i en meny med ulike arbeidsmetoder som kan bidra til å styrke demokratisk beredskap hos elevene. Programmet jobber ut fra en logikk om at gruppefiendlighet som rasisme, fordommer og antisemittisme er vanlige holdninger, og at vi må motarbeide disse med inkludering, deltakelse og kritisk tenkning.

To av de nevnte skolene hadde mange felles behov og valgte «styrking av vi-fellesskapet» som sitt satsingsområde. På disse skolene gjennomførte vi økter med personalet der vi gjorde et dypdykk i mekanismene bak gruppedannelser, samt bruk av skjellsord og dets konsekvenser. Her ble også aktuelle klasseromsøvelser presentert. Øvelsene bygger på dialogisk metode som åpner opp for inkluderende samtaler og refleksjon mellom elevene.

Elevmedvirkning i praksis

For samtlige skoler gjennomførte vi også økter med lærerne der vi undersøkte ulike håndteringer av hatefulle utsagn fra elevene – i spennet mellom nulltoleranse og empatisk nysgjerrighet. Lærerne som deltok opplevde at de ble stødigere på at det

ikke finnes noen fasit for alle situasjoner. Mange har gitt uttrykk for en større trygghet om at det er de selv, som kjenner elevene og har relasjonskompetanse, som best kan gjøre disse vurderingene.

Skolene ønsket også å styrke sitt arbeid med elevmedvirkning. Dette kom fram som et eget ønske fra elevene i den innledende kartleggingen. Dette er også vektlagt i læreplanen LK20. I de påfølgende øktene jobbet skolene med betydningen av demokrati og hva som menes med demokratilæring i praksis. Gjennom øvelsen «demokratiradaren», utfordret lærerne hverandre på hvordan skolen kan utvide sitt handlingsrom for demokrati og elevmedvirkning.

Smestad ungdomsskole tok tidlig fatt på dette. Dette sammenfalt med Lillehammer kommunes ønske om å involvere elevene ytterligere for å ta tak i en del bekymringsverdige trender som har kommet fram i de siste års elevundersøkelser.

Styrker skolens egne satsinger

Aktiviteten med Smestad, Brumunddal og Hjerleid fortsatte noe utover høsten 2022, med personaløkter der man reflekterte over hvordan erfaringene fra Dembra kan gjennomføres i skolens videre arbeid. Hjerleid handverksskole jobbet blant annet med hvordan de kan forene praktisk arbeid med dialog og sentrale verdispørsmål.

Nansen Fredssenter opplevde at skolenes ledelse var dyktige på å trekke en rød tråd mellom Dembra-arbeidet og skolens øvrige satsinger og samarbeidspartnere. Eksempelvis ble rasisme som tema løftet i en egen samling for foreldre.

Fokus på språkbruk

Høsten 2022 stod tre nye Dembra-skoler klare til å ta fatt på arbeidet med å utvikle

inkluderende fellesskap: Åretta ungdomsskole på Lillehammer, Moelv ungdomsskole i Ringsaker og Trysil ungdomsskole. Disse skolene hadde også like ønsker for hva de ville jobbe med.

Tema for disse skolen er: Hvordan forebygge og bevisstgjøre elevene om uheldig språkbruk? Dette er et område som mange skoler opplever som problematisk og vanskelig å ta tak i. Så langt har man blant annet fokusert på identitetsbegrepet og hva det kan bety for elevenes selvforståelse og opplevelse av andre. Hvis elevene er trygge på seg selv og utviser toleranse overfor ulikhet, er det lettere å møte hverandre med respekt og anerkjennelse. På denne måten bygger vi mangfolds-kompetanse.

Gjennom Dembra-satsingen ved Nansen Fredssenter har man også jobbet med språkets betydning og hvordan det kan påvirke inkludering og utenforskap. Blant annet har personalgruppene ved skolene fått testet ut ulike undervisningsopplegg som kan benyttes i klasserommet.

Skolene har lagt inn en stor innsats som bereder grunnen for et helhetlig og langsiktig arbeid for inkludering i mange år fremover.

DEMBRA

Dembra-skoler delte gode praksiser

I november inviterte vi tre Dembra-skoler til samling for å dele kunnskap og erfaringer.

– Å få sitte sammen og prate er verdifullt og inspirerende for videre arbeid på egen skole.

Det var responsen fra de 17 lærerne ved ungdomsskolene Trysil, Moelv og Åretta som deltok på samling i regi av fredssenteret. Å være en Dembra-skole innebærer nettopp å videreutvikle egen praksis i arbeidet med å skape en inkluderende skole for alle.

– For lærerne som deltar er det viktig å senke skuldrene og gjøre dem trygge på at skoleutvikling tar tid. Samtidig har de allerede kommet langt på

veien, forteller Line Røst Thorsrud, Dembra-veileder ved Nansen Fredssenter.

Får snakke pedagogikk

Skolene utvekslet også erfaringer på hvordan de jobber med elevmedvirkning, noe som ga mersmak på tvers av lærerfellesskapet.

– Det fine med å jobbe på denne måten er at man får det lengre fram i pannebrasken hva vi legger i elev medvirkning. I en travel lærerhverdag er det kjærkomment å bruke en hel dag på å snakke pedagogikk med kollegaer, var blant tilbakemeldingene fra lærerne.

Lærere fra tre Dembra-skoler fikk en hel dag sammen for å snakke om hvordan man skaper en rausere skole for alle. En viktig innsikt er at skoleutvikling tar tid.

Foreldredialog styrker skole-hjem-samarbeid

Kan dialog brukes for å bedre kommunikasjonen mellom skole og hjem? Dette ønsket vi å utforske i et storforeldremøte på Solvang skole i Hamar.

Et raust klassefelleskap virker forebyggende mot mobbing, diskriminering og krenkelser, og er grunnleggende for å skape et godt læringsmiljø. I dette arbeidet er det viktig at skolen ikke står alene, men at det er et godt samarbeid med lokalsamfunnet – og aller mest foreldrene.

Derfor ønsket foreldrenes arbeidsutvalg ved Solvang skole å arrangere et stormøte hvor nettopp denne utfordringen ble satt under lupen. I denne sammenheng ble tre dialogfasilitatorer fra Nansen Fredssenter invitert til å gjennomføre en dialog med tema: Hvordan kan foreldre bidra i arbeidet med å skape et inkluderende og trygt skolemiljø?

Sterkt ønske om å bidra

Oppmøtet var godt, med foreldre på alle trinn, lærere og ledelse samt utekontakten til stede. Flere foreldre

delte historier om hvordan de opplever skolemiljøet i dag.

Inntrykket fra foreldregruppen er at viljen er stor til å bidra, men at det ikke alltid er lett å vite hva man kan gjøre. Hvordan håndtere språkbruk? Hvordan forholde seg til barnas bruk av sosiale medier? Hva skal til for å sikre inkludering og fritidstilbud for alle? Det var noen av temaene som ble berørt, med mange konkrete ideer til tiltak på bordet.

Dialogen åpner for å bli kjent

Historiene som kom fram understreket hvor viktig det er med god kontakt mellom skole og hjem. Dialogen åpnet for å bli bedre kjent, både på tvers av trinn og innad i klassen. Flere uttrykte takknemlighet, og at dialogmetoden var en konstruktiv form for samtale.

VERDIFULLE SAMTALER: Språkbruk, sosiale medier og fritidstilbud for alle var blant temaene som ble løftet fram i foreldredialogen.

Møteplasser

Sammen med våre samarbeidspartnere, arbeider Nansen Fredssenter med å skape flere åpne møteplasser for aktuelle samtaler i vår tid. Dette er viktige formidlingsarenaer for fred, dialog og menneskerettigheter. I løpet av året har vi fasilitert en rekke panelsamtaler med tema som kvinners rettigheter i Afghanistan, unges deltakelse i demokratiet, og klima- og naturkrise.

POCKETS OF PEACE

ALUMNI STORIES:
Dialogue as a tool for community building
 Skedsmo Dialog in Norway

With alumni Nina Langfeldt and Christiane Seehausen

JOIN IN ON ZOOM
TUESDAY SEPTEMBER 20th
 6.30-8 PM (CET)

DIGITAL DIALOGUE:
Dialogue in reconciliation processes

with NCPD alumni Lina Marcela Ibáñez & Agata Urbanik in conversation with Christiane Seehausen

1st March 14.00-15.30 CET On Zoom

POCKETS OF PEACE
 DIGITAL DIALOGUE

DOING PEACE WORK IN TIMES OF CRISES

APRIL 21ST 15.30-17.30 CET ON ZOOM

POCKETS OF PEACE

JOIN IN ON ZOOM
THURSDAY JUNE 23
 2-3 PM (CET)

When is it time for dialogue?
 A conversation about the war in Ukraine with Steinar Bryn and Anatoli Kyryliuk

Krigen mot Ukraina, dialog i krisetid og forsoningsprosesser var blant temaene som årets PoP-arrangementer satte søkelys på.

POCKETS OF PEACE

Å bygge en fredskultur på tvers av landegrensener

Ett år etter lanseringen, har Nansen Fredssenters alumninettverk Pockets of Peace, blitt en viktig møteplass for samtaler om fred, dialog og forsoning.

Nettverksplattformen for tidligere kursdeltakere ble i 2022 videreført gjennom fire digitale arrangementer. Selv om plattformen er global, med medlemmer fra mange land, satte krigen mot Ukraina sitt preg på flere av arrangementene.

Året startet med webinarer om dialog som verktøy i forsoningsprosesser, samt dialog i krisetid. Vårt tredje arrangement stilte spørsmålet: «When is it time for dialogue?», før det siste fokuserte på dialog som metode for samfunnsbygging. I 2022 lanserte vi også serien «Alumni stories». Her løfter vi fram erfaringsbasert kunnskap og prosjekter som tidligere kursdeltakere har jobbet med.

I tre av fire webinarer involverte vi nettverksmedlemmer til å ta del i panelsamtaler. På den måten ble våre deltakere involvert direkte, samt at det tilrettelegges for nye samarbeid og profesjonelle nettverk.

WORLD EXPRESSION FORUM

Hva hindrer unge stemmer i å ytre seg?

Under WEXFO-konferansen på Lillehammer samlet Nansen Fredssenter elever til samtale om hvordan det står til med ytringsrommet for unge i 2022.

World Expression Forum (WEXFO) er en årlig internasjonal konferanse, med oppstart i 2022, som inviterer noen av klodens klokeste hoder til samtaler om ytringsfrihet og hvordan man kan bekjempe intoleranse, ekstremisme og autoritære tendenser i samfunnet.

Under konferansen arrangerte Nansen Fredssenter en panelsamtale om unges deltakelse i demokratiet. Foran en fullsatt sal med elever tok tre unge stemmer plass i panelet sammen med Vivian Haverstadløkken fra WEXFO og moderator Anita Rapp-Ødegaard fra Nansen Fredssenter.

Unge må gis rom

Snorre og Selma, fra henholdsvis Åretta og Smestad ungdomsskole, delte fra scenen tanker og erfaringer etter å ha tidligere deltatt i et spesiallaget undervisningsopplegg om ytringsfrihet, utarbeidet av Nansen Fredssenter og WEXFO. De kunne fortelle at ytringsrommet for unge kan oppleves som trangt, og at mange vegrer seg fra å bruke sin ytringsfrihet.

– Den største utfordringen i klasserommet er at det må føles raust og trygt nok til å ytre seg uten å bli utsatt for krenkelser, sa Snorre.

– Vi trenger større åpenhet for at flere kan delta i diskusjoner, også på områder der unge ikke har like stor definisjonsmakt, for eksempel innen politikk, tilføyde Selma.

Kunst og kultur som ytring

Anna Malkenes, medlem av Ungdommens Ytringsfrihetsråd, satt også i panelet. Hun pekte på at den generelle oppfatningen av ytringsfrihet ikke alltid er i takt med unges liv og uttrykksmåter. Hun slo også et slag for kunst og kultur som ytringer.

– For noen kan det være lettere å uttrykke seg gjennom en freestyle rap i stedet for å skrive et leserinnlegg til avisa.

Et knippe av samarbeidspartnerne som deltar i forskningsprosjektet CERiTE.

CERiTE

Bruker dialog i forskning om rasisme

Samarbeidsprosjektet CERiTE skal med kritisk blick forske på undervisning om rasisme i lærerutdanningen. Som del av metoden brukes Nansen Fredssenters dialogmetode.

Høgskolen i Innlandet (HiNN) leder forskningsprosjektet CERiTE («Critical Examination of Race and Racism in Teacher Education»). Prosjektets hovedmål er å kartlegge kunnskaper bryne seg og praksiser i undervisning om rasisme og diskriminering innen utdanningsfeltet i Norge.

Dialog som forskningsmetode

Ved å delta i dette samarbeidet får Nansen Fredssenter økt innsikt og praktisk erfaring i dialog som forskningsmetode. En av grunnene til at nettopp dialog brukes, er metodens anvendelighet i å skape et samtalerom som oppleves trygt til å dele personlige erfaringer, utfordrende perspektiver og egne følelser. I tillegg gjør bruken av dialog i datainnsamling det mulig å gi mer plass til det deltakerne

selv ønsker å sette fokus på, i motsetning til tradisjonelle intervjuformer.

Ved å tilrettelegge for dialogiske samtaler forsøker også prosjektet å hindre at det oppstår harme eller utrygghet mellom deltakende studenter i etterkant – men heller økt forståelse og innsikt.

Kick-startet med fagdag

I 2022 var senteret fremdeles i en innledende planleggingsfase. Men for å kick-starte prosessen med å rekruttere deltakere, deltok senteret på en profesjonsdag for lærerstudenter med tema: «Anti-rasisme i lærerprofesjonen». I løpet av dagen, som gikk av stabelen på Campus Hamar, fikk studenter en innføring i dialog og aktiv lytting, samt sentrale teorier om rase, rasisme og hvithet.

Deltakerne fikk også jobbe med ulike case-oppgaver med relevante dilemmaer og problemstillinger som man kan møte på i lærerhverdagen.

Profesjonsdagen var et samarbeid mellom HiNN, Likestillingscenteret og Nansen Fredssenter.

Kvinner er usynliggjort i det afghanske samfunnet, fortalte Farzana Kochai. Her sammen med moderator Sandra Petersen (Menneskerettighetsfondet) og Fredrik Sørli (AUF).

ARENDA SUKA 2022

Kjønnsapartheid under Taliban

Livssituasjonen for afghanske kvinner endret seg over natten da Taliban overtok makten igjen i 2021. – Kvinner nektes adgang til det offentlige rom og må holde seg hjemme, fortalte den afghanske menneskerettighetsforsvareren Farzana Kochai i vår panelsamtale under Arendalsuka

Kochai er tidligere parlamentsmedlem i den afghanske nasjonalforsamlingen, men flyktet til Norge etter Talibans maktovertakelse. Ifølge henne er regimets kvinnepolitikk nå like ekstrem som på 90-tallet.

- Kvinner er utelatt fra de fleste samfunnsområder. Jenter nektes adgang til ungdoms- og videregående skole og er utestengt fra de fleste jobber i offentlig sektor. Igjen er det påbudt for kvinner å dekke til ansiktene sine. De er fratatt sin økonomiske uavhengighet og mangler tilgang til helsetjenester. Under Arendalsuka 2022 deltok hun i en panel-

samtale om hvordan man kan støtte kvinner og sivilsamfunn i Afghanistan. Samtalen ble arrangert av Nansen Fredssenter, Afghanistankomiteen, Menneskerettighetsfondet og Raftostiftelsen.

Protester

Kochai fortalte at til tross for at kvinner har blitt usynlige i det offentlige rom, ser man også eksempler på protester.

- Kvinner står på barrikadene for å skape varige endringer, en kamp som må kjempes både i og utenfor landet. I Afghanistan protesterer mange som

Mens apartheidsystemet i Sør-Afrika var begrunnet i etnisitet, ser vi her en systematisk segregering basert på kjønn»

” Torunn Wimpelmann, forskningsleder ved Chr. Michelsens Institutt i Bergen.

krever at grunnleggende rettigheter ikke blir tatt ifra dem. Dette til tross for at de utsetter seg selv for stor fare.

Kvinner er også synlige på den internasjonale scenen hvor det legges inn et stort arbeid med å påvirke og styrke rettighetssituasjonen.

Kjønnssegregering satt i system

Torunn Wimpelmann er forskningsleder ved Chr. Michelsens Institutt i Bergen. I panelet delte hun sine opplevelser etter å ha nylig vært i Afghanistan. Hun beskrev regimets kvinnepolitikk som et apartheidsystem.

– Mens apartheidsystemet i Sør-Afrika var begrunnet i etnisitet, ser vi her en systematisk segregering basert på kjønn. Kvinners frihet er sterkt begrenset ved at de nektes adgang til det offentlige rom, forbys å reise alene eller å ta drosje uten mannlig følge. Ifølge Wimpelmann lever mange i frykt og usikkerhet om framtiden.

– Stemningen er svært trykkende. Stadig hører man om tilfeller hvor folk blir utsatt for vold og det eksisterer ikke noe juridisk rammeverk som beskytter mot dette. Mange vil mene at sikkerhets-situasjonen har bedret seg, men selv om vi ikke har en væpnet konflikt, er mange redde for hva Taliban vil gjøre fremover.

Samtaler må inkludere kvinner

Norske myndigheter overrasket en hel verden da de i januar inviterte en delegasjon fra Taliban til samtaler i Oslo. Med på møtet var også aktivisten Nazifa Jalili fra Afghan Relief Committee Organization, som selv ble evakuert av norske myndigheter etter Kabuls fall. Hun fortalte om møtet under panelsamtalen:

– Jeg konfronterte Taliban med hvordan de undertrykker kvinner med religion som påskudd for kontroll og makt. Jeg er selv skolert i islamsk lære og det eksisterer ingen forbud i Islam mot at jenter kan ta utdanning. Dialogen med Taliban er viktig, men samtaler fremover bør være i Afghanistan, og det bør settes krav til kvinners deltakelse i disse prosessene.

Fortsatt internasjonal tilstedeværelse

Kritikken haglet etter møtet med Taliban, og mange mente at norske myndigheter slapp regimet inn i varmen. Høyre-politiker og medlem av Forsvars- og utenrikskomiteen på Stortinget, Ingjerd

Schou, mener det går et klart skille mellom det å opprettholde dialogen og anerkjenne regimet.

– Diplomati og støtte til hjelpeorganisasjoner må videreføres. Vi kutter ikke bistanden til dem som har arbeidet i landet over lengre tid, og som kjenner Taliban og samfunnet på grasrota. Disse gjør en enorm innsats for å styrke jenters rett til utdanning og arbeid. Men da må vi snakke med dem som har makta, selv om vi ikke liker dem.

I panelet støttet hun Jalilis krav om at dialogen bør videreføres i Afghanistan, og at kvinner må inkluderes i disse samtalene.

– Vi kan ikke glemme det afghanske folk og lukke øynene for lidelsen. Vi forlot dem, men vi har fremdeles et ansvar.

Taliban har lært seg politikk

Under samtalen påpekte Wimpelmann at makt-dynamikken innad i Taliban har endret seg etter den vestlige invasjonen og at vi ser et annet type regime i dag. For det internasjonale samfunnet betyr det et endret forhandlingsgrunnlag og rom for tilstedeværelse.

– Taliban har lært seg politikk og ønsker å komme på den internasjonale banen. Derfor er det mye de ikke tør å gjøre. Men vi må være årvåkne og følge situasjonen tett. FN må komme på banen og gripe inn når det er nødvendig. Norge må fortsette engasjementet for at kvinner får utdanning og kommer i arbeid. Taliban kan ikke styre over tid om de ikke lytter til sin egen befolkning og imøtegår det internasjonale samfunnet.

Mer koordinert innsats

Farzana Kochai kommenterte at det er konsensus om at det internasjonale samfunnet bør involvere seg, men ikke hvordan.

– Det internasjonale samfunnet gjør for lite for å bedre situasjonen i Afghanistan. Jeg etterlyser en mer koordinert respons med tanke på sult og fattigdom, situasjonen for kvinner i og utenfor Afghanistan, tilgang til utdanning og grunnleggende menneskerettigheter. Som medlem av FNs Sikkerhetsråd har Norge en posisjon til å legge press på FN, og kan løfte samtalen om Afghanistan.

EN SAMTALE OM HÅP OG HANDLING:
Fv. Moderator Siri Syverud Thorsen (Nansen Fredssenter), Skai van der Hagen (elev, Nansenskolen), Sivert Refsdal (Innlandet NU), ThomasCottis (Besteforeldrenes klimaaksjon), klimapsykolog Svein Åge Kjøs Johnsen (HiNN) og Ingrid Tønseth Myhr (ungdomssekretær i LO i Innlandet).

Mange tok turen til Lillehammer bibliotek- og Litteraturhus da natur- og klimakrisen var tema.

BROEN TIL FREMTIDEN 2022

Det er håpløst og vi gir oss ikke!

Hva skal til for at flere engasjerer seg for natur og klima? En bestefar, en klimapsykolog og engasjerte unge møttes i panelsamtale om den tunge arven og håpet for fremtiden.

Dagens unge arver en natur- og klimakrise. Mens gradestokken går oppover og sårbare naturområder bygges ned, kjenner mange på håpløshet, sinne og frykt. Det er lett å gi opp, men hvordan kan vi sørge for at alle generasjoner løfter i flokk?

Under klimakonferansen Broen til fremtiden Innlandet 2022, ønsket vi velkommen til en generasjonssamtale om klimakrise, håp og handling i samarbeid med Nansenskolen, Høgskolen i Innlandet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet og Lillehammer bibliotek og Litteraturhus.

En grønn dråpe i havet

Flere satte ord på den manglende ansvarsfølelsen og engasjementet på tvers av generasjoner. Økt forbruk, grønnvasking av industri og næringsliv, internasjonale klimaavtaler uten forpliktelser, samt fravær av politisk vilje var noen av berøringspunktene. Samtidig uttrykte mange en indre «drive» til å gjøre noe, selv om det oppleves som en dråpe i havet.

– Jeg tror ikke vi skal undervurdere hvor stor påvirkningskraft hver og én av oss har i vårt nærmiljø. Dine og mine miljø- og klimatiltak kan inspirere andre til å ta grep i sin hverdag, sa Sivert Refsdal, leder for Innlandet Natur og Ungdom.

Et liv i kamp for kloden

Miljøpsykolog Svein Åge Kjøs Johnsen erkjente at det er de unge og de eldste som er de mest aktive i klimakampen, men at de middelaldrende ofte er de som sitter på gjerdet. Likevel mener han at det finnes små lysglimt av håp:

– De fleste av oss veksler mellom ulike grader av handlekraft, følelser og håp gjennom livet. Alle har ikke krefter til å stå på barrikadene hele tiden. Utfordringen er hvordan man beholder gnisten og et varig engasjement for kloden.

Folkedialoger

I 2022 videreførte Nansen Fredssenter arbeidet med å fremme folkedialog som samtaleform i det offentlige rom. Bakgrunnen for satsningen er et tydelig behov i samfunnet for demokratiske møteplasser der uenighet ikke er ensbetydende med splittelse. Dette til forskjell fra polariserende debattkulturer som kan prege kommentarfelt og politiske arenaer.

I løpet av 2022 ble det gjennomført ni folkedialoger rundt om i landet, blant annet i Oslo, Arendal, Lillehammer, Bergen og Hamar:

Mars

«Humanisme i Religionen» og «Afgghanske kvinneverettsforkjemperes framtid i Norge»

Mai

«Rasisme i Bergen» og «Rasisme i skolen i Bergen»

August

Arendalsuka:

«Situasjonsrapport fra Afghanistan»

September

Nordisk konferanse om ytringsfrihet:

«Hvilken rolle spiller ytringsfrihet i dag?»

Oktober

Stiftelsen Nansenskolen:

«Hva er en helt for deg?»

– Om vårt forhold til Fridtjof Nansen»

November

Afghanistanuka:

«A Public Dialogue on Woman Rights in Afghanistan:

How to engage and at What Risk?»

FAU Solvang skole:

«Inkluderende og trygt skolemiljø»

NORDISK KONFERANSE
OM YTRINGSFRIHET

Ytringsfrihet – rom for alle?

Et hardere debattklima kan hindre at flere stemmer får plass og blir lyttet til i den offentlige samtalen. Nansen Fredssenter tok folkedialogen til nordisk konferanse om ytringsfrihet for å ta tempen på ytringsfriheten i dagens samfunn.

Ytringsfrihet er selve grunnsteinen i demokratiet. Sammenlignet med mange land står det generelt bra til med ytringsfriheten i dagens Norge, godt hjulpet av teknologi og en sosial medierevolusjon. Samtidig er det berettiget å stille spørsmål om hvor romslig ytringsklimaet oppleves for ulike mennesker. Er alle grupper representert? Hvem blir hørt?

Dette var noen av spørsmålene som HL-senteret (Senter for studier av holocaust og livssynsminoriteter), Raftostiftelsen og Nordisk Ministerråd løftet da de høsten 2022 inviterte til konferanse om ytringsklima og ytringsrommet. Konferansen samlet et bredt nordisk publikum fra Færøyene i vest, til Finland i øst, til samtaler om ytringsfrihetens vilkår og utfordringer.

Valgte folkedialog

Hit var også Nansen Fredssenter invitert for å fasilitere en folkedialog hvor temaet var nettopp: Hvordan opplever du ytringsrommet i dag? Ifølge Peder Nustad, koordinator for Dembra-satsingen og prosjektleder for konferansen, ønsket de å skape en ramme der deltakerne selv kunne komme til orde og uttrykke sine tanker.

– Mye av det øvrige programmet bestod av paneler der eksperter diskuterte med hverandre og svarte på spørsmål. Folkedialogen fungerte veldig godt og skapte nettopp det rommet vi håpet på, hvor deltakerne kunne snakke åpent, utveksle og lytte til hverandre. Det kom også fram tanker og synspunkter som avrundet konferansen på en bra måte.

Trangere ytringsrom for enkelte

Da Ytringsfrihetkommisjonen la fram sin rapport tidligere i år, pekte de på behovet for å få flere stemmer inn i den offentlige samtalen. Mange vegrer seg fra å ytre sin mening når debattklimaet oppleves som både krast og polarisert. Særlig for unge og minoriteter kan ytringsrommet være trangt.

– Noe av det som kom tydelig fram i folkedialogen er at muligheten for å ytre seg og bli hørt er veldig ulikt fordelt mellom grupper i samfunnet.

I Norge står den formelle retten til å ytre seg sterkt. Mens noen grupper har lettere for å komme til, er det andre igjen som ytrer seg sjeldnere og i mindre grad blir lyttet til. Dette er et demokratisk problem siden det fratar oss et sannferdig bilde av mangfoldet av meninger, sier Nustad og fortsetter:

– I en folkedialog, der fasilitatoren klarer å skape en trygg ramme, gis det nettopp muligheten for at de som ikke tar ordet i en vanlig diskusjon våger å komme med sine tanker. På den måten kan dialogen kanskje være et bidrag til å utjevne ulikheten i ytringsrommet mellom ulike grupper.

Som å være i en boksekamp

For de fleste er folkedialog et ukjent format, men det tar som

Nansen Fredssenters utsendte: Christiane Seehausen (i midten) fasiliterte dialogen sammen med co-fasilitatorer Astrid Folkedal Kraidy (t.v.) og Harald Aksnes Karmhus.

”

– Noe av det som kom tydelig fram i folkedialogen er at muligheten for å ytre seg og bli hørt er veldig ulikt fordelt mellom grupper i samfunnet.

Peder Nustad

oftest ikke lang tid før folk kaster seg på og deltar i samtalen. I dialogen pekte flere på medienes rolle og hvordan kommentarfeltene fort blir ekkokammere uten motstemmer og reell meningsutveksling. Andre løftet minoritetsperspektivet og behovet for andre arenaer for samtale enn den som er definert av majoritetskulturen.

Det ble også snakket om hvordan ytringsrommet fungerer best for de mest verbale. Som en av deltakerne sa: «Ytringsfriheten er så kroppslig. Det er litt som å være i en boksekamp. Hjertet klapper, og noen ganger blir det knockout. Vi mennesker er i bunn og grunn vandrende følelsesklumper».

– Jeg må innrømme at folkedialogen var det mest lærerike innslaget i konferansen for min del. Ikke fordi det som kom fram var direkte nytt, men fordi det utdypet og gav større forståelse for skjevheter og diskriminering i samfunnet som jeg også jobber med som leder for Dembra. Det som derimot var nytt for meg, var hvordan enkelte lærere opplever at noen ledere styrer og begrenser lærernes ytringsrom, forteller Nustad.

Kan dialogen utvide ytringsrommet?

Diskusjon og debatt er viktig i et åpent demokrati, men disse samtaleformene har også sine begrensinger i ytringsrommet.

– I motsetning til debatter gir dialog rom for de lange tankene og de dypere refleksjonene. Det betyr at dialog utvider ytringsfrihetsrommet. Dette skjer ikke bare i organiserte folkedialoger, men også i klasserommet, på arbeidsplassen eller rundt middagsbordet, sier Christiane Seehausen som fasiliterte folkedialogen.

– Jeg tror dette er en metodikk som er egnet på mange samfunns-

Folkedialogen bød på et annerledes innslag under ytringsfrihetskonferansen på HL-senteret.

områder. Kanskje er det særlig interessant i samtaler om konfliktfylte tema. Det kan for eksempel være uenigheter om lokale planer for veier og utbygging, til kontroversielle spørsmål knyttet til reproduktive rettigheter, kjønn og religion, avslutter Nustad.

Hvordan støtte kvinner og sivilsamfunn?

Afghanske og iranske kvinners kamp for frihet var tema da Nansen Fredssenter inviterte til folkedialog under Afghanistanuka 2022.

Hvert andre år arrangeres Afghanistanuka i Oslo. Her møtes ledende eksperter, journalister og aktivister til viktige samtaler om Afghanistan. Uken er et samarbeid mellom Afghanistankomiteen, Peace Research Institute Oslo (PRIO), Chr. Michelsens Institutt (CMI) og Nansen Fredssenter.

Med blick på landets trøblete fortid og uforutsigbare nåtid, siktet årets konferanse på å styrke forståelsen for Afghanistan og de mange krisene som landet står overfor. Her deltok senteret blant annet med en folkedialog om kvinners kamp for grunnleggende rettigheter og likeverd i Afghanistan og i regionen.

Til å innlede folkedialogen inviterte vi et panel bestående av menneskerettsaktivist Horia Mosadiq, Nora Ingdal (Redd Barna), Masood Karokhail (The Liason Office in Kabul) og Roxana Shapour (Afghanistan Analysts Network). Før dialogen åpnet opp for publikum, fikk disse oppgaven med å dele sine perspektiver på den seneste utviklingen for kvinner i regionen.

Kvinner i front av protester

Å rope høyt om rettigheter for kvinner, er utfordrende i et land hvor det foregår en systematisk usynliggjøring av dem. De siste 20 årene har mange afghanske kvinner hatt en aktiv rolle i samfunnsutviklingen. Dette endret seg brått da Taliban overtok makten. Rommet for ytringsfrihet har også blitt innskrenket. Det sivile samfunn og journalister er underlagt sterk kontroll. Til tross for dette, har man sett sterke protester fra det brede lag av samfunnet hvor kvinner står i front. Disse løper en stor risiko, og mange har blitt arrestert og risikerer represalier.

«Kvinne - liv - frihet»

Protester mot menneskerettsbrudd har man også sett i Iran den siste tiden. Høsten 2022 tok store befolkningsgrupper til gatene, særlig kvinner og unge, under slagordet: «kvinne - liv - frihet». Dette er de største demonstrasjonene i landet siden etableringen av Den islamske republikken i 1979. Også her har myndighetene svart kraftig tilbake med vold, arrestasjoner og henrettelser.

Mange har spurt seg om dette kan være dråpen som får vannglasset til å renne over, og slik føre til endring. Ifølge den iranskfødte analytikeren Roxana Shapour, gir protestbevegelser som i Afghanistan og Iran håp, og kan skape synergier mellom seg.

– Det tok 43 år før iranske kvinners smerte kom til overflaten, og for første gang tenkte jeg «nå skjer det», sa Shapour.

En stemme for de stemmeløse

Iranske kvinners rop om frihet spredte seg raskt i sosiale medier, og resulterte i flere demonstrasjoner i vestlige land, ledet av menneskerettsforsvare i diasporamiljøer. Kvinnelige afghanske menneskerettsforsvarere har også vært en tydelig stemme i internasjonale fora. Horia Mosadiq, som blant annet har jobbet for Amnesty International, fremhevet hvordan det afghanske diasporamiljøet kan være et talerør for en kneblet befolkning.

– Afghanske kvinner har et enkelt krav: At menneskerettsrettigheter skal respekteres og gjelde for alle. Vi som er en del av diasporamiljøet, kan bidra til å sette Afghanistan på agendaen og forsterke deres stemme.

DIALOG OM KVINNER I AFGHANISTAN OG REGIONEN: Fv. Nora Ingdal (Redd Barna), menneskerettighetsaktivist Horia Mosadiq, Roxana Shapour (AAN), Masood Karokhail (TLO) og moderator Norunn Grande (Nansen Fredssenter).

”

– Det tok 43 år før iranske kvinners smerte kom til overflaten, og for første gang tenkte jeg «nå skjer det».

Roxana Shapour

Det internasjonale samfunnet og Taliban

Et gjentagende, men vanskelig spørsmål som ble løftet i dialogen, er hvorvidt det internasjonale samfunnet skal forsøke å påvirke utviklingen gjennom direkte samtaler med Taliban. Mange afghanere har vært skeptiske til denne tilnærmingen. Flere uttrykte at tilliten til det internasjonale samfunnet er svært tynslitt etter at de trakk seg ut av landet.

Andre som deltok i dialogen tok til orde for at det ikke er et reelt alternativ til å snakke med dem som sitter på makten. En eller annen form for kontakt er også nødvendig for å sikre at den humanitære innsatsen fortsetter, ble det påpekt. Samtidig vektla flere at fremtidige samtaler bør foregå i Afghanistan, og på befolkningens egne premisser.

Evakuert fra Taliban, deaktivert i Norge?

Den dramatiske maktovertakelsen i Afghanistan i 2021 skapte en farlig situasjon for landets menneskerettighetsforvarere. Mange flyktet til vestlige land, deriblant Norge. Hva skjer med afghanske politiske flyktninger bosatt her?

– 15. august 2021 var den mørkeste dagen i mitt liv.

Det fortalte Nazifa Jalili. Hun representerer Afghan Relief Committee Organization, og var blant afghanerne som ble evakuert av norske myndigheter da Taliban tok over makta etter 20 år med NATO og vestlig militær tilstedeværelse. I Norge ventet en ny tilværelse hvor hun nå bor i Harstad.

Til Arendalsuka var hun invitert av Nansen Fredssenter, Afghanistankomiteen, Raftostiftelsen, Menneskerettighetsfondet og Chr. Michelsens Institutt for å fortelle om sine opplevelser i en folke-dialog.

– Da Taliban inntok Kabul måtte jeg gå i dekning. Det var som et mareritt man ikke våkner opp fra, og det tok lang tid før jeg klarte å ta inn over meg hva som hadde skjedd. Jeg fryktet for mitt eget liv, men også for mine venner og kollegaer. Etter hvert klarte jeg å ta meg til flyplassen hvor det var totalt kaos med vold, trakassering og barn som døde i all desperasjonen. Jeg er bare 25 år gammel, men føler meg hundre år eldre.

Å styrke kvinners engasjement var et uttalt mål for Vestens engasjement og en rekke kvinnelige menneskerettighetsforvarere ble oppmuntret og skolert til å ta en aktiv rolle i samfunnet. Da Taliban tok over makta ble situasjonen svært farlig for mennesker aktive i det sivile samfunn, deriblant journalister, dommere, advokater, ansatte i statsapparatet, politikere og aktivister – særlig for kvinner som Nazifa.

Mottok drapstrusler

I folke-dialogen deltok også Farzana Kochai.

Som 26-åring ble hun den yngste representanten i den afghanske nasjonalforsamlingen hvor hun representerte nomadefolket Kochi. Etter 15. august i fjor ville hun først bli i landet, men da hun fikk drapstrusler fra Taliban, flyktet hun til Norge. Først ble hun bosatt i Vestnes i Møre og Romsdal, men har nå startet på en mastergrad ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet i Ås.

– Selvfølgelig har jeg også traumer, men etter forholdene har jeg det bra. Til tross for alt som har skjedd kjenner jeg ikke på nederlag. Daglig tar modige kvinner i Afghanistan til motmæle mot vold og undertrykkelse og vi har plattformer internasjonalt hvor vi blir lyttet til – faktisk er vi vinnere!

Utfordrende overgang

Farzana fortalte i dialogen om en god mottakelse i Vestnes. Samtidig uttrykte hun, i likhet med flere av de evakuerte, en følelse av å være deaktivert etter ankomst til Norge.

I tråd med norsk flyktning- og integreringspolitikk ble de afghanske menneskerettighetsforvarerne bosatt over hele landet, langt fra hverandre og fagmiljøer som kunne vært mulige samarbeidspartnere i arbeidet med å styrke menneskerettigheter i Afghanistan.

For mange var det en stor overgang fra å være politisk aktiv til å bo i en liten kommune med begrensede muligheter til å reise og delta sammen med norske organisasjoner, samt som del av et større internasjonalt nettverk. Enkelte har reist videre til andre land hvor lovverket er bedre tilrettelagt for politiske flyktninger.

↖ *Nazifa Jalili fortalte om dramatiske timer da Taliban overtok makten i Afghanistan.*

↗ *Under Arendalsuka var deler av norsk sivilsamfunn, politiske flykninger, politikere og beslutningstakere samlet til samtale om hvordan de evakuerte afghanske menneskerettighetsforsvarerne kan fortsette sitt engasjement fra Norge.*

Fortsette engasjementet fra Norge

I Norge har aktører fra det sivile samfunn som Afghanistankomiteen og Menneskerettighetsfondet, lenge arbeidet for at de evakuerte afghanerne kan fortsette sitt engasjement. Disse var også representert i folkedialogen.

– Dette er ressurssterke mennesker som har hatt en viktig rolle i det afghanske samfunnet, og som har vært Norges partnere for likestilling og menneskerettigheter. Vi mener det er viktig at det legges til rette for at de som er evakuert til Norge skal kunne videreføre sitt arbeid i størst mulig grad. Dette viste seg å ikke være enkelt fordi det er et standard opplegg for integrering i Norge som ikke er tilpasset menneskerettighetsforsvarere, uttrykte Liv Kjølseth, generalsekretær i Afghanistankomiteen.

Selv om det fremdeles er en vei å gå, opplever Kjølseth positive signaler fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet som har fremmet et forslag til endring av integreringsforskriften, som gir utvidet adgang til permisjon for å delta i freds- og forsoningsarbeid.

«Kvinner, fred og sikkerhet»

Spesialrepresentant Signe Gilen i Utenriksdepartementet orientert om den nasjonale handlingsplanen for kvinner fred og sikkerhet, som er en oppfølging av FN-resolusjon 1325.

– Det er viktig med grundige kjønnsanalyser i arbeid for fred og sikkerhet, for å nå hele befolkningens behov. Kvinners meningsfulle deltagelse i fred og sikkerhetsarbeid er en rettighet, men også nødvendig for å etablere bærekraftig fred.

Gilen fortalte at evakueringene av afghanere var på en skala uten sidestykke. Det var et stort apparat i sving, og kvinnelige menneskerettighetsforsvarere ble prioritert.

En glemt krise?

Under samtalen deltok også representanter fra det politiske Norge.

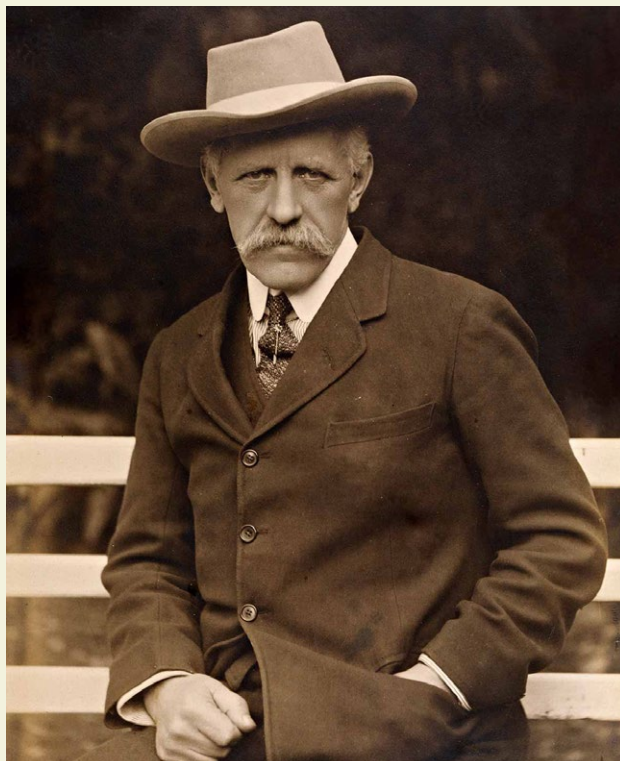
– Med mediernes søkelys på Ukraina-krigen står Afghanistan i fare for å bli en av mange glemte kriser. Den humanitære situasjonen i landet er kritisk, og vi ser daglige brudd på menneskerettigheter. Vi trenger å løfte samtalen om Afghanistan i Norge, og som ungdomspolitikere har vi et ansvar for å sette dagsorden, sa Gaute Skjervø, nestleder i AUF.

– Må ikke gi opp

Farzana Kochai setter pris på støtten fra det sivile samfunn og at samtalen om Afghanistan ble viet plass under Arendalsuka.

– Vi må ikke gi opp, og da er det godt å vite at vi har mange støttespillere. Det viser at vi ikke er alene.

Fridtjof Nansen i 1922 som Folkeforbundets høykommissær for krigsfanger og flyktninger.

FOLKEDIALOG

100 år siden fredsprisen

– *Hvordan forstår vi Fridtjof Nansen i dag?*

I 1922 mottok Fridtjof Nansen Nobels fredspris for sin innsats for flyktninger etter 1. verdenskrig. 100 år etter inviterte senteret til folkedialog om vårt forhold til Nansen i dag.

Polarhelten, forskeren og diplomaten Fridtjof Nansen har gitt navn til både Nansenskolen og Nansen Fredssenter. Først og fremst til minne om hans engasjement for fred og humanitære innsats.

For å markere jubileet for fredsprisutdelingen ønsket vi medlemmer av styrer og fagråd i stiftelsen velkommen til dialog om vårt forhold til Nansen i dag. Hvor relevant er Nansen anno 2022? Fortjener han sin plass på sokkelen?

Nestekjærlighet som realpolitikk

Krigen mellom Ukraina og Russland og medfølgende flyktningstrømmer, er et dystert ekko fra historien som dessverre gjør Nansens arbeid og fredsidealer høyaktuelle i 2022.

Flere løftet derfor frem Nansens ord om nestekjærlighet som realpolitikk. I en verden med økt polarisering og sterke fiendebilder er fred, solidaritet, menneskerettigheter og menneskeverd, idealer vi fremdeles må snakke høyt om.

Helter og ledestjerner

Nansen var rett person til rett tid, og hadde personlige egenskaper som vakte tillit blant datidens ledere. Han fulgte ikke alltid boka og brøt med etablerte regler for å skape reell endring. Men verden har endret seg siden mellomkrigstiden, og i dagens verdensorden ville ikke Nansen hatt det samme handlingsrommet.

Flere mente at den enkeltes engasjement har blitt enda viktigere for å skape en bevegelse for fred og nedrustning. Heltebegrepet ble problematisert og det ble også stilt spørsmål ved hva det vil si å være en helt. Samtidig trenger vi forbilder som kan inspirere til handlekraft i møte med globale utfordringer.

Blant navnene som ble nevnt var Greta Thunberg og hvordan hun har blitt en ledestjerne for unges utålmodige krav om større politisk vilje i klimakampen.

Kursene våre

Nansen Fredssenter utvikler kurs med utgangspunkt i våre egne og andres erfaringer innen freds- og dialogarbeid. I 2022 har senteret gjennomført tre faste kurs med åpen påmelding: Introduksjonskurset «Dialog i konflikter» som går over fem dager, «Fasilitering av dialog» som er et påbyggingskurs på fem dager, samt vårt nyeste kurs i «Fasilitering av folkedialog», som går over fire dager. Senteret skreddersyr også kurs for grupper som ønsker å lære mer om dialog som tilnærming og metode.

KURSENE VÅRE

Utforsker dialogens kraft til fredelig konfliktløsning

I novembermørket var det duket for nytt introduksjonskurs i dialogmetodikken.

Kurset «Dialog i konflikter» er en innføring i dialogens evne til å transformere fastlåste konflikter til nye muligheter for utvikling. Gjennom fem kursdager på Lillehammer utforsket deltakerne egne verdier og holdninger, samt styrket egne kommunikasjonsevner.

Et bredt spekter av deltakere fra ulike land i Latin-Amerika, Afrika, Europa og Midtøsten, hadde tatt turen til Lillehammer denne gangen. Til felles hadde de et glødende engasjement for en fredelig og inkluderende verden. Og med seg hjem i bagasjen – en rekke dialogverktøy som kan bidra til å håndtere konfliktsituasjoner.

En av kursdeltakerne var Helen Turner fra England:

– Jeg jobber i helsesektoren med ansvar for å følge opp mennesker med ulike utfordringer. Per nå føler jeg at helsetjenestene ikke klarer å være til stede for brukerne på en god måte. Etter pandemien har vi en sterkt traumatisert befolkning som sliter mye. Oppå dette kommer en rekke interne og eksterne press som hindrer oss i å gjøre en god jobb. Dette vil jeg gjøre noe med og derfor kom jeg hit.

Konflikter involverer sterke følelser

Mange av deltakerne ble overrasket over hvor dypt den dialogiske tilnærmingen berører den enkeltes følelser, og hvordan tidligere opplevelser bringes fram til overflaten. I konflikter er det vanlig å tenke at man skal forholde seg til hele situasjonen på en rasjonell måte. Men konflikter er koblet til følelser, og ofte sterke følelser. Derfor er det viktig at disse blir uttrykt, og at de blir lyttet til og anerkjent av andre som er en del av konflikten.

Trygg atmosfære

Novemberkurset ga deltakerne muligheten til å kjenne på hvordan en konflikt påvirker den enkelte på et dypere plan, og hvordan dialogen bidrar til å gjøre det lettere å sette ord på egne opplevelser og refleksjoner i en trygg atmosfære. Mange ga uttrykk for at kurset gjorde dem mer bevisst på egne holdninger, verdier og fordommer.

– Kurset med Nansen Fredssenter har vært en fin mulighet til å heve blikket og komme seg ut av sin egen boble. Noe av det beste var å møte likesinnede som ønsker å gjøre en forskjell. Ikke minst har jeg fått en fornyet tro på menneskers iboende kraft til å endre sin situasjon, avslutter Turner.

Øverst: Helen Turner fra England ønsker å bruke dialogmetoden inn i det britiske helsesystemet. Her sammen med kursleder Siri Syverud Thorsen.

Mange som deltar på kurs gjennom Nansen Fredssenter opplever et sterkt fellesskap av likesinnede.

Kunsten å fasilitere dialog

I juni var det duket for åpent kurs i fasilitering av dialog. I fem dager satt en gruppe mennesker fra ulike land sammen i Nansenskolens lokaler for å lære mer om hvordan man organiserer og tilrettelegger for dialogiske samtaler.

Å fasilitere betyr å tilrettelegge for en arena der mennesker med ulike syn, perspektiver, erfaringer eller konfliktposisjoner kan snakke sammen på en åpen og ærlig måte. I denne samtalearenaen skal alle oppleve at de blir behandlet på en likeverdig måte. Fasilitatoren opptre ikke upartisk, men heller multipartisk – det vil si at alle som deltar i dialogen opplever at hen er der for dem. Gjennom gode oppfølgingsspørsmål hjelper fasilitatoren deltakerne i å forstå seg selv og de andre bedre.

En av de som deltok på Nansen Fredssenters kurs, var menneskerettighetsadvokaten Urko Aiartza fra Baskerland i Spania. Selv har han lang erfaring med internasjonal fredsmekling, og jobber nå som seniorrådgiver ved European Institute of Peace i Brussel.

– Noe av det jeg likte med kurset var at det også fokuserte mye på refleksjon mellom øktene, og ikke

bare de praktiske ferdighetene ved fasilitering. På denne måten blir man flinkere til å identifisere de typiske feilene man lett kan begå. Hvis man ikke stopper opp og gir rom for de lange tankene, er det fort at ting tas for gitt, forteller Aiartza.

Fasilitering er en muskel som må trenes

Fasilitering av dialog krever mye øvelse, og store deler av uken gikk til nettopp dette i form av rollespill. Dette resulterte i mange innsiktsfulle stunder, men også sterke følelser. I rollespillene fikk deltakerne øve på hvordan man skaper et trygt og inkluderende rom, og hvordan man er til stede i dialogen ved å lytte og stille åpne oppfølgingsspørsmål til resten av gruppen.

– En viktig lærdom er at fasilitering handler vel så mye om å styrke egne ferdigheter som relasjonsbygger. Dette kurset har gjort meg mer bevisst på hvordan man kan bli mer dialogisk, ikke bare profesjonelt, men også i hverdagen, utdyper Aiartza.

Skal man bli god fasilitator krever det mye øvelse. Kurset hos Nansen Fredssenter legger vekt på de praktiske ferdighetene, men også de personlige egenskapene som må til for å skape trygge arenaer for samtale.

For Nina Denney Ness (t.v.), kurator ved Nasjonalmuseet, inspirerte kurset ved Nansen Fredssenter blant annet til nye måter å formidle kunstfaget på.

KURSENE VÅRE

Nytt kurstilbud i folkedialog

Et dialogisk nybrottsarbeid så dagens lys våren 2022. Nansen Fredssenter kunne for første gang invitere til et åpent kurs i folkedialog.

– For å nærme oss løsninger på konflikter trenger vi en felles forståelse, og da må vi snakke sammen. Det kan virke så enkelt, men det er ofte det vanskeligste, sier Sama Sim fra Eritreisk Muslimske Forening.

Hun var en av ti deltakere som deltok på folkedialogkurs i mai. Nansen Fredssenter bruker folkedialog for å skape trygge møteplasser der mennesker kommer sammen for å dele erfaringer og skape bedre forståelse for komplekse sammenhenger i vårt samfunn.

En folkedialog er et slags folkemøte basert på dialogiske prinsipper. I folkedialogen møtes vanlige mennesker i samtale om tema som engasjerer eller som kan være vanskelig å snakke om. Det kan være noe et lokalsamfunn bryr seg om, som for eksempel lokalisering av sykehus eller mer allment som klimaendringer, rasisme og ytringsfrihet.

Kurset i mai var senterets første av sitt slag, og landets eneste opplæringstilbud i hvordan man selv kan organisere og fasilitere slike samtaler.

– En «gamechanger»

Spennet i kursdeltakernes erfaringer reflekterer dialogformens anvendelighet på ulike samfunnsområder. Vårens kurs samlet mennesker med ulike bakgrunner og erfaringer, blant annet fra kommunesektoren, fredsbevegelsen, arbeid med integrering og kunstverden.

– Dette var virkelig en «gamechanger» som har åpnet for nye muligheter innen formidling, metode og

kompetanseheving i kunstfaget. Vi fikk også mange konkrete verktøy, ikke for mange og ikke for kompliserte, sier Nina Denney Ness, kurator ved Nasjonalmuseet.

Fredsarbeideren

En annen deltaker, Malin Daviknes fra Norges fredslag, beskriver seg selv som en selverklært «dialognerd». Hun trekker fram betydningen av dialog i samfunnet, ikke bare som brannslukking av betente konflikter, men som et virkemiddel for å snakke og lytte til hverandre med respekt og åpenhet.

– Å leve i et fredelig demokrati handler ikke bare om fraværet av krig og våpen, men vi må aktivt bygge en fredskultur. Bare det å være i en dialog, uten å gå inn i hissige debatter er viktig for samfunnet vårt. Jeg tror at folkedialog kan være et godt bidrag til dette.

En inkluderende samtale

I løpet av fem kursdager får kursdeltakerne praktisk innføring i hvordan man selv kan organisere en folkedialog. En viktig del av kurset er å prøve ut rollen som fasilitator. Fasilitering handler om å sørge for en inkluderende samtale der alle deltar på like vilkår, uavhengig av status, makt og kunnskapsnivå.

– Det overrasket meg hvor fysisk krevende det var å fasilitere, og det er mange fallgruver å gå i. Det som kommer fram i en dialog kan ofte være sårt eller personlig, og man vil ofte gi en eller annen form for anerkjennelse til den som deler. Selv om kroppen vil noe annet, er det viktig å ikke opptre partisk, men være på lag med alle, uttrykte en av deltakerne etter å ha vært i ilden for første gang.

Studentfestival bruker dialog mot polarisering

Under ISFiT-festivalen i Trondheim 2023, møttes unge mennesker fra USA til samtaler om sentrale utfordringer i demokratiet – ved hjelp av Nansen Fredssenters dialogmetodikk.

Annethvert år samler Den internasjonale studentfestivalen i Trondheim (ISFiT) studenter fra hele verden til dialog, workshops og kulturelle begivenheter. I mange år har Nansen Fredssenter samarbeidet med ISFiT, og bidratt med opplæring av festivalens dialoggruppe.

For 2023 valgte ISFiT polarisering som tema. I løpet av en dedikert dialoguke har man sett nærmere på hvordan økt polarisering påvirker identitet, demokrati, sosiale medier, ulikhet og skaper ekkokammere. Under tittelen «Dare to meet yourself in someone else», samlet dialoggruppen unge fra ulike deler av USA til samtaler som belyste denne tematikken.

Som forberedelse til dialoguken ble det gjennomført to kurs i 2022, et introduksjonskurs og et kurs i dialogfasilitering. Her fikk studentene innsikt og øvelse i senterets metodikk som aktiv lytting, hvordan stille gode spørsmål, kartlegging og analyse av konflikter samt fasilitering av dialog.

Som opptakt til ISFiT 2023, Kurset Nansen Fredssenter studenter i dialogisk metode.

Dialogprosesser

Nansen Fredssenter bruker dialog i ulike sammenhenger for å skape større forståelse og bygge tillit mellom grupper og individer. For mennesker som står i konflikt kan dialog bidra til å bryte ned skillelinjer og endre fastlåste konflikter til nye muligheter. Målet vårt er ikke å komme med løsninger, men heller skape trygge rom hvor man kan se seg selv og andre i et nytt lys.

Stemningen har lenge vært dårlig mellom staten og den samiske befolkningen i Tana. For å avspenne laksekonflikten, ble Nansen Fredssenter koblet inn. Foto: Ninara (Flickr, Creative Commons).

DIALOGPROSESSER

Hva er sammenhengen mellom villaks og fredsarbeid?

Forvaltning av villaks i Norge fører til spenninger, konflikt og mistillit – ikke minst mellom statlige organ og urfolk. Derfor er Nansen Fredssenters dialogmetode sentral i et forsøk på å skape endring.

Nasjonalt Villakssenter, som har i oppgave å fungere som brobygger mellom ulike interesser i forvaltning av villaks, har valgt å bruke dialog som metode i dette arbeidet. Etter at ansatte ved Nasjonalt Villakssenter gjennomgikk dialogkurs i regi av Nansen Fredssenter, ble det inngått et samarbeid om en dialogprosess med fokus på forvaltning av villaks i Tanaelva i Øst-Finnmark.

Uenigheter om laksevassdragets tilstand

Det vernede Tanavassdraget regnes internasjonalt som et av de store laksevassdragene som fortsatt er relativt upåvirket av menneskelig aktivitet utenom fiske. I Norge har Tanaelva vært den med størst tilgang til villaks. I de siste årene har derimot tilgangen til laksen blitt så begrenset at staten har stengt elva for fiske, noe som har ført til en konfliktfylt atmosfære mellom blant annet staten og den samiske befolkningen.

Samene har århundrelange tradisjoner for laksefiske i elva, og er uenig i statens avgjørelse. Staten hevder de legger forskning til grunn for sine handlinger, mens enkelte samiske talspersoner mener at deres tradisjonelle kunnskap tilsier at situasjonen ikke er så prekær som norske myndigheter hevder. For mange i det samiske miljøet oppleves situasjonen som en videreføring av statens overformynderi, med mangel på respekt overfor urfolk og deres kunnskap.

Mistillit som sentral barriere

Forvaltning av villaks i Tanavassdraget er det sentrale temaet for denne dialogprosessen, men situasjonen handler om mye mer: De involverte partene er enige om målet – å styrke bærekraftig forvaltning av villaksen. Veien dit derimot, er belagt med mange utfordringer og en grunnleggende mistillit mellom de involverte. Mistillit gjør at partene sliter med å lytte til hverandre, skaper uro, og forsterker forutinntatte holdninger og forestillinger. Med tidligere erfaringer friskt i minne, slår fordommer lett rot.

Lærer å lytte

Fredsarbeid i en slik sammenheng innebærer å skape en situasjon hvor de involverte kan komme sammen for å dele erfaringer, tanker og ideer på en ikke-konkurrerende og ikke-konfronterende måte. Det betyr å motivere partene til å lytte og stille spørsmål til hverandre, og forhåpentligvis øke forståelsen for at det kan eksistere ulike syn. Økt forståelse kan bryte ned mistillit og åpner for mer samarbeid, på tross av uenigheter.

Verdien av tillit

For å oppnå ønskede resultater er tillit mellom partene helt nødvendig. Å stole på den andre og ha tro på at den andre vil en vel, uenigheter til tross, er viktig i en forhandlingssituasjon hvor den formelle og uformelle makten er ulikt fordelt.

En langvarig dialogprosess kan, gjennom økt forståelse, bidra til at partene kommer frem til bedre løsninger som er mer bærekraftig og som støttes av alle parter. I Tana er arbeidet godt i gang, og dialogene fortsetter.

Foto Alexander Ottesen (Flickr, Creative Commons)

DIALOGPROSESSER

Nabolagsdialog i bydel Gamle Oslo

Å leve tett sammen i en bydel kan by på utfordringer. I Gamlebyen i Oslo har Nansen Fredssenter skapt møteplasser for nabolagsdialog.

Et trygt og inkluderende naboskap, der alle mennesker kan leve sammen uansett bakgrunn, er noe mange ønsker. I bydelen Gamle Oslo har dette blitt satt på prøve. En årelang konflikt mellom et lavterskeltilbud for rusmisbrukere og bydelens beboere har stukket kjepper i hjulene for fredelig sameksistens på et lite sted.

Derfor ønsket Bydel Gamle Oslo å opprette en nabolagsgruppe der alle involverte kunne komme sammen og snakke om situasjonen, og forhåpentligvis skape løsninger. Nansen Fredssenter ble spurt om å fasilitere denne dialogprosessen.

Konfliktens kjerne

Nabolaget på Oslos østkant er et fellesskap med mange ulike mennesker. Gamlebyen huser en høy andel innvandrere og barnefamilier, samt mennesker med store utfordringer som fattigdom og rus-avhengighet. Sistnevnte gruppe får tilbud om mat, dusj, samt sosial- og helsemessig oppfølging fra en frivillig organisasjon som opererer i nabolaget. De fleste av brukerne oppholder seg der, men en utfordring er at dette også medfører økt narkotikasalgs samt rekruttering av bydelens unge til et kriminelt miljø.

Et lokalt boligsameie og en barnehage har i flere år krevd at tilbudet for rusmisbrukere flyttes ut av bydelen. Organisasjonen som driver tilbudet argumenterer for at brukerne også er hjelpetriggende mennesker med behov for velferd og oppfølging.

Bydelsadministrasjonen som eier tilbudet, støtter den frivillige organisasjonen og har forsøkt å

imøtegå protestene med ulike tiltak. Samtidig mener de at det finnes flere faktorer som gjør nabolaget særlig utsatt for rus og kriminalitet.

For å komplisere bildet ytterligere har flere aktører blitt en del av konflikten. Deriblant den lokale moskeen, butikkeiere og øvrige beboere – hver og én med sine ståsteder.

Fra diskusjon til dialog

Etter flere forsøk med vanlige diskusjoner var det behov for å prøve en annen tilnærming.

I dialogen skaper man et trygt rom hvor alle lytter til hverandre. Nabolagsgruppen var vant til å diskutere, forsvare sine posisjoner og kreve handling. Jevnlige angrep og forsvar styrket hverken samholdet eller førte til løsninger.

Som så ofte kom dialogprosessen i gang uten noe stort engasjement. I stedet uttrykte mange en viss skepsis for denne metoden. De færreste er kjent med dialog som samtaleform, og mange var usikre på om dette ville bringe dem nærmere en løsning.

Vendepunktet

Etter hvert skulle deltakerne i gang med å kartlegge og analysere konflikten. Dette skapte et fornyet engasjement og ble en lærerik opplevelse som gjorde det mulig å se konflikten i et nytt lys.

Konfliktens kompleksitet kom tydelig fram, og ropene om en snarlig løsning stilnet. De involverte begynte å snakke med hverandre på en åpen og respektfull måte. Dermed fikk de en bedre forståelse for hvordan situasjonen opplevdes fra et annet ståsted.

Dialogprosessen ble avsluttet i desember 2022. Selv om prosjektet er over, har mange uttrykt et sterkt ønske om å fortsatt snakke sammen.

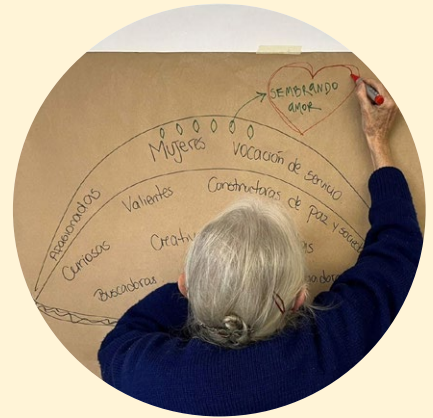

ARBEID INTERNASJONALT

Internasjonalt arbeider Nansen Fredssenter med partnere engasjert i lokale, regionale og nasjonale freds- og demokrati-prosesser. Felles for våre internasjonale aktiviteter er at våre samarbeidspartnere ønsker å bruke vår tilnærming til dialog og fredelig konfliktløsning i pågående prosesser i landet, eller som del av sitt arbeid. For hvert samarbeid tilpasses metoder og tilnærming ut fra den aktuelle kontekst og målgruppens behov.

I 2022 innledet Nansen Fredssenter et samarbeid med OSSE om dialog og migrasjon. De siste tre årene har senteret vært engasjert i et omfattende prosjekt i Chiles demokratiprosess, finansiert av UD. Prosjektet fortsetter de neste tre årene. I Polen samarbeider vi med en rekke sivilsamfunn initiativer. I Afghanistan tas arbeidet videre ved at Afghanistankomiteen har inkludert dialog-komponenten i sine programmer.

Gjennom senterets historie har vi i tillegg hatt flere satsinger i land som Colombia, Irak, Tyskland og på Vest-Balkan.

Å bygge tillit i en urolig tid

– Om arbeidet med dialog og forsoning i Chile

Ved å skape trygge møteplasser for samtale har Nansen Fredssenter bidratt til å hele gamle sår, snart 50 år etter militærdiktaturet.

I 2019 brøt det ut store uroligheter i Chile. Folk tok til gatene med krav om en ny grunnlov og sosiale reformer. Mange uttrykte bekymring for demokratiets fremtid. Nansen Fredssenter ble derfor spurt av regjering og sivilt samfunn om å bistå med dialog. I starten bidro senteret med å tilrettelegge «Encuentros Nansen» (Møteplass Nansen), for det sivile samfunn, studenter, politiske ledere, academia og privat sektor.

Med en forsiktig tilnærming har senteret arbeidet i et komplekst politisk landskap og fått tilgang til sentrale aktører fra det brede lag i det chilenske samfunnet. Hensikten har vært å styrke tilliten mellom chilenerne og vise vei mot fredelig sameksistens og forsoning. Arbeidet har pågått i tre år, ledet av et dedikert team i Chile, og med støtte fra Utenriksdepartementet i Norge og den norske ambassaden i Santiago.

Å bygge tillit sten for sten

Hvordan skaper man trygge møteplasser i et land som er preget av dype sosiale og politiske konflikter? Dette er mulig ved å satse på en systematisk relasjonsbygging med sentrale aktører. For å få til det trenger man tid, kunnskap og ressurser. Oppgaven er å oppmuntre til dialog og skape trygge møteplasser hvor deltakerne forblir i samtaler, selv når det er ubehagelig.

Samarbeid står sentralt i senterets tilnærming i Chile. Over 50 lokale og nasjonale aktører, deriblant universiteter, kommuner, lokalsamfunn, organisasjoner og privat sektor har bidratt og deltatt i dialogaktiviteter i regi av Nansen Fredssenter. Bare i 2022 gjennomførte teamet 62 workshops i Araucanía, Santiago, Concepción, samt Cali i Colombia.

Senteret har også bidratt med dialogkunnskap og fasilitering i grunnlovsforsamlingen som la fram forslaget til ny grunnlov i 2022. Grunnlovsforslaget

ble forkastet i en folkeavstemning, men et nytt forsøk er allerede på gang. Her vil det også være behov for dialogkompetanse i neste omgang.

Dialog i Araucanía

I 2021 ble senteret invitert av syv universiteter i Araucanía sør i Chile, et område hvor deler av befolkningen tilhører mapuche-folket. Nansen Fredssenter ble spurt om å legge til rette for dialogaktiviteter som kunne bidra til å gjenopprette tilliten mellom befolkningen og øvrige aktører i landet. Siden da har senteret gjennomført 40 workshops i regionen med omtrent 700 deltakere totalt, fra mapuche-folket, privat sektor, academia, politiske ledere, studenter og sivilt samfunn.

Chilenerne er et folk som har mye å snakke om. En vond fortid og mange åpne sår har gjort det vanskelig å skape møteplasser der perspektiver kan utveksles og utfordres. Slike aktiviteter kan møte dette behovet, der kan man si og høre ting man ellers ikke pleier å forholde seg til. Mange har uttrykt takknemlighet over å delta i disse.

– Jeg setter pris på muligheten til å møte mennesker som tenker annerledes og som har forskjellige historier og idealer, sa en av deltakerne etter en workshop i Araucanía.

En annen uttalte:

– Dette gav meg selvtillit til å jobbe videre og skape flere nettverk med våre brødre.

Dialog for kvinner

Flere av aktivitetene i Araucanía var dedikerte dialoger for kvinner. Kvinner på begge sider av konflikter som berører mapuche-folket, har ikke blitt prioritert i den offentlige samtalen. Lenge har de manglet steder hvor de kan bli hørt, og bidra til å sette politisk dagsorden.

Oppfordringen til å prioritere dialogrom for kvinner i konflikter, kommer fra FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325, om kvinner, fred og sikkerhet. Den legger vekt

” – Vi kom hit på leting etter svar og verktøy som kan hjelpe oss til å fremme dialog der vi er. Jeg liker denne arbeidsmåten, øvelsene vi gjorde, og hvordan de reiser nye spørsmål, refleksjoner og synspunkter.

på at krig og konflikt ofte rammer kvinner og menn ulikt. Freds- og forsoningsprosesser må derfor sikre at kvinner får reell innflytelse. I land preget av konflikt, er det gjerne kvinner som opprettholder dagliglivet. Kvinner og deres kunnskap må gis rom i det politiske fellesskapet som historisk har vært dominert av menn.

Det har vært stor interesse for disse møteplassene for spørsmål som særlig berører kvinners liv. Dette har bidratt til nettverksbygging som igjen kan endre konfliktbilder og styrke kvinners delaktighet i samfunnsutviklingen. En av våre deltakere satte ord på det slik:

– Vi kom hit på leting etter svar og verktøy som kan hjelpe oss til å fremme dialog der vi er. Jeg liker denne arbeidsmåten, øvelsene vi gjorde, og hvordan de reiser nye spørsmål, refleksjoner og synspunkter.

Dialogaktiviteter for kvinner skal videreføres i 2023. I tillegg legger senteret vekt på at 50 prosent av alle deltakere i dialoger skal være kvinner. For kvinner på landsbygda bistår senteret også med logistikk og transport.

Regional interesse

Nansen Fredssenters arbeid i Chile har høstet stor interesse fra både media og store deler av

befolkningen. Over tid har senterets metodikk blitt en viktig premissleverandør for dialog og forsoning i landet.

Arbeidet har også vakt regional interesse utenfor Chile. I Cali i Colombia har senteret samarbeidet med siviltt samfunn om flere workshops, dialogmøter og webinarer. På invitasjon fra ombudsmannen for menneskerettigheter i Colombia, holdt senteret også foredrag på en større konferanse i Medellín.

Bærekraft

Senterets viktigste bidrag i Chile har til nå vært å skape møteplasser for samtaler i en urolig tid, og mange etterspør senterets tilnærming. Flere blir opplært til selv å kunne fasilitere workshops og dialogiske prosesser. Nansen Fredssenters håndbok har derfor blitt oversatt til spansk og mapudungun, mapuchefolkets språk. Det pågår også arbeid med å etablere et valgfag i metodikken for universiteter i Araucanía.

I tiden fremover vil kombinasjonen av dialogiske møteplasser og kapasitetsbygging stå sentralt. Dette innebærer å styrke den enkeltes engasjement og deltakelse i endrings- og utviklingsprosesser. For dem som deltar i senterets dialogaktiviteter åpnes det nye muligheter for å se seg selv og de andre som står i en konflikt.

Samarbeid med OSSE

– Skaper møteplasser for samtaler om migrasjon

I et nytt samarbeidsprosjekt mellom Nansen Fredssenter og OSSE brukes folkedialog som metode for samtaler om flukt, inkludering og rasisme i Europa.

Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) ville formidle kunnskap og erfaringer om migrasjon og integrering, og ønsket derfor å bruke dialog som metode i sitt arbeid.

Sammen med ODHIR, som er OSSE sin avdeling for demokratiske institusjoner og rettigheter, har Nansen Fredssenter utviklet et skreddersydd opplærings-tilbud i hvordan man tilrettelegger for dialogiske møteplasser. Prosjektet skal gå over tre år, i tre europeiske land, og først ut var Polen.

Tema som engasjerer og utfordrer

Migrasjon og integrering er tema som skaper mye engasjement, men er ikke alltid så lett å snakke om. I 2015 ble det europeiske samholdet satt på prøve da et stort antall migranter krysset Middelhavet for å komme til i Europa. Mange ville hjelpe, men i kjølvannet fulgte også grov rasisme og polariserte debatter.

Med en pågående krig i hjertet av Europa, er igjen migrasjon et høyaktuelt tema. Polen har på kort tid mottatt flere millioner ukrainske flyktninger som søker trygghet og beskyttelse. Samtidig er det et land hvor demokrati og ytringsfrihet er under press, minoriteter er utsatt, og med sterke politiske motsetninger.

Mange peker også på økte folkeflyttinger som følge av klimaendringer, og at dette kan by på utfordringer for fredelig sameksistens i fremtiden.

Opplæring i folkedialog

I juni 2022 gikk startskuddet for prosjektet i hovedstaden Warszawa. En gruppe på 20 personer deltok på en femdagers opplæring i folkedialog. Folkedialog er særlig egnet til å skape åpne møteplasser for vanskelige samtaler der hvem som helst kan delta, lytte og dele i trygge omgivelser.

Gjennom høsten arrangerte og fasiliterte kursdeltakerne minst én folkedialog i sitt nærmiljø med

Nytdannede fasilitatorer klare til å skape dialogiske møteplasser i Polen. (Foto: Pogotwie Facylitacyjne)

tema som: «Hva er kultur for deg?», «Frihet og migrasjon» og «Hvordan kan man leve sammen på tvers av forskjeller?». De ble også oppfordret til å fortsette med å fasilitere dialoger på egenhånd etter endt prosjektdeltakelse.

Polen-satsingens langvarige effekt

Over flere år har Nansen Fredssenter vært involvert i ulike prosjekter i Polen, og senteret har fått et stort nettverk som åpner for mange samarbeidsmuligheter. Flere polske partnerorganisasjoner og ildsjeler som vi er i kontakt med, ser et stort potensial i dialog som motkraft til polariserte debatter.

Samarbeidet med OSSE fortsetter i 2023 med Hellas som satsingsområde.

Nansen Fredssenter i media 2022

Omtale i aviser

Gudbrandsdølen Dagningen: Norges fremste Kina-ekspert mener ordfører Trosholmen er naiv (07.02.22)

Gudbrandsdølen Dagningen: Hva kan gjøres for å stoppe krigen? (28.02.22)

VG: Mye står på spill
Kronikk om Afghanske kvinner i anledning kvinnedagen (08.03.22)

Sågat: Henter inn fredsekspert til tanalaksen (28.03.22)

Utrop: Nansen-direktør talte i Chiles grunnlovsforsamling (20.04.22)

Gudbrandsdølen Dagningen: Beklager ordbruken fra scenen 17. mai (18.05.22)

NRK: Fredssenter kopla inn for å roe ned spenninga i laksestrid (07.06.22)

IntraFish: Inviterer til fredssamtaler om villaks og oppdrett (07.06.22)

Stavanger Aftenblad: Fredspris med dystert bakteppe (07.10.22)*

VG: Putin-fiende kan få fredsprisen i år (07.10.22)

VG: Delt belarusisk, russisk og ukrainsk fredspris (07.10.22)

Avisa Innherred: Har startet i ny jobb på fredssenter - skal undervise unge om fordommer og rasisme (12.11.22)

Panorama nyheter: Nyansettelser ved Nansen Fredssenter (14.11.22)

Hallingdølen: Opplevde drama i Beirut og flytta til Kypros – no har ho fått fredsstilling i Norge (18.11.22)

Sågat: Inviterer til møte om fremtidsønsker (21.11.22)

Sågat: Fredsdialog for den truede tanalaksen (22.11.22)

TV og radio

P1 ettermiddag NRK Innlandet: Trakassert fordi hun snakket russisk med mor (15.03.22)

Distriktsnyheter NRK Innlandet: Angrepet på grunn av språket (15.03.22)

NRK P1 Påske: Slik bygger man fred (11. 04. 2022)

I tillegg kommer 103 presseknyninger i Chile, med oppslag i tv, radio og aviser.

*Bakgrunnen for saken var en pressemelding fra NTB som ga nyhetsoppslag i flere lokale og nasjonale aviser.

Teamet vårt i 2022

Norunn Grande
Daglig leder

Christiane Seehausen
Seniorrådgiver

Astrid Folkedal Kraidy
*Pedagogisk og administrativ
rådgiver*

Siri Syverud Thorsen
*Dialog- og administrasjons-
koordinator*

Henrik Jarholm
Kommunikasjonsrådgiver

Line Thorsrud Røst
Dembra-veileder

Harald Aksnes Karmhus
Rådgiver

Alfredo Zamudio
Prosjektleder

Hasina Shirzad
Rådgiver

Messelech Taye Kebede
Konsulent

Anita Rapp-Ødegaard
Dembra-veileder

Hanna Bakland
Dialogrådgiver

Styre og fagråd

I styret sitter: **Øyvind Svendsen** (leder), seniorforsker ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI); **Stig Hoseth** (nestleder), avdelingsdirektør for Norsk Skogmuseum (Anno Museum); **Laila Bokhari**, forfatter og foredragsholder med bakgrunn som forsker, diplomat og politiker; **Hilde Ekeberg**, rådgiver ved Norsk hånsverksinstitutt og politiker.

Varaer i styret er: **Ingrid Bergemillom**, rådgiver i Ungt Entreprenørskap Innlandet; **Peder Østebø**, rådgiver ved NOREF Senter for internasjonal konfliktløsning.

I rådet sitter: **Mina Gerhardsen** (leder), generalsekretær i Nasjonalforeningen for folkehelsen; **Lene Espelund** (nestleder), rådgiver ved Innlandet politidistrikt; **Lavleen Kaur**, kunstnerisk leder for «Den mangfaldige scenen»; **Ibrahim Afridi**, daglig leder for «Together we build it-Norway»; **Benedicte Bull**, professor i statsvitenskap ved Senter for Utvikling og Miljø (SUM).

Varaer i rådet er: **Arne Strand**, forskningsdirektør Chr. Michelsens Institutt (CMI); **Birgit Engsåter Madslie**n, pensjonert lærer ved Lillehammer vgs.

Ansvarlig for årsmeldingen: Henrik Jarholm, Astrid Folkedal Kraidy, Siri Syverud Thorsen og Norunn Grande (ansvarlig redaktør).

Teamet ved Nansen Fredssenter har bidratt med tekst. Siri Syverud Thorsen og Alfredo Zamudio har bidratt med tall og tabeller.

Tekst og deskarbeid: Henrik Jarholm

Layout og trykk: Dialecta

Foto: Henrik Jarholm, Astrid Folkedal Kraidy, Siri Syverud Thorsen, Pilar Egaña Vial, Kai Nygaard, Christian Semb, Prisca Bruno Massao, Alexander Ottesen, Ninara, Nasjonalbiblioteket, Muslimske Dialognettverk, Pogotwie Facylitacyjne.

© 2023 Nansen Fredssenter

*Stedet der mennesker beveges,
broer bygges og dialog fremmes
i arbeidet for fred.*

NANSEN FREDSSENTER
Bjørnstjerne Bjørnsons gate 2
2609 Lillehammer

post@peace.no

[@nansenpeace](https://www.instagram.com/nansenpeace)

[@NansenFredssenter](https://www.facebook.com/NansenFredssenter)

www.peace.no